

MARIA TERESA FERRER I MALLOL*

***FLIX, UN PORT FLUVIAL BLADER PER A BARCELONA
LA COMPRA DE LA BARONIA DE FLIX I LA PALMA
L'ANY 1400***

ABSTRACT

During the last years of the 14th century, the government of Barcelona was worried about the wheat supply of the city. Two areas that usually furnished Barcelona -Sardinia and Sicily- did not export already, because of the war. By this reason, the Aragonese and Castilian wheat, which came down along the river Ebro, under control of Tortosa, became more important. By then, the Santcliment family, from Lleida, due to her downfall, had to sell the barony of Flix and La Palma, which was acquired by Barcelona. Thanks to this acquisition, Barcelona made secured the wheat control coming down the river Ebro, because Flix was situated just in the riverbank up from Tortosa.

Durant anys¹, Barcelona havia vist assegurat el seu proveïment de blat als mercats tradicionals de Sardenya, de Sicília i del Llenguadoc². A la darrerria del segle XIV, ja feia temps que Sardenya no podia complir la seva funció de graner de Barcelona a causa de la guerra; l'enfrontament amb els Arborea des de mitjan segle

* Institució Milà i Fontanals. CSIC.

1. Dedico aquest treball a la memòria de Josep Ramon Julià, que havia format part del nostre Departament d'Estudis Medievals del CSIC com a becari predoctoral i que va deixar un bon record entre nosaltres.

2. Aquest treball forma part del projecte de recerca "La Corona de Aragón potencia mediterránea: expansión territorial y económica en la Baja Edad Media, concedit pel Ministeri de Ciència i Tecnologia per al període 2002-2004. Forma part també dels treballs que executem amb l'ajut del grup de recerca consolidat La Corona catalano-aragonesa, l'Islam i el món mediterrani, subvencionat per la Conselleria d'Universitats, Recerca i Societat de la informació per al període 2001-2004.

XIV havia privat els catalans de les terres bladeres sardes i de la possibilitat de comprar gra a Oristà, a causa del bloqueig que el rei havia decretat contra les terres dels Arborea³; a Sicília, l'expedició de l'infant Martí de l'any 1392, destinada a reinsaurar en el seu tron la reina Maria de Sicília, casada amb el jove fill de l'infant, anomenat també Martí, havia provocat diverses insurreccions nobiliàries⁴ i la guerra havia impedit el conreu del blat o havia destruït les collites; ja l'any 1394 s'havia produït una primera situació d'esgotament de vitualles. Se'n feia ressò el rei Joan I en una carta adreçada al rei de Castella el mes de març d'aquest any; la gran abundància de vitualles, especialment de blat, que hi havia a Sicília, deia, s'havia convertit en gran necessitat; per aquest motiu Joan I demanava al rei castellà que li deixés treure de Castella per a la seva armada a Sardenya 30.000 cafissos de blat⁵.

Tenim notícies de la tramesa de blat a Sicília durant l'any 1397. Per l'abril els consellers de Barcelona protestaven per la treta de blat de la Corona catalano-aragonesa i volien demanar a la reina que la prohibís, ja que temien que provoqués una carestia al país; ni en aquesta ocasió ni en l'autorització concedida al genovès -però originari d'Alessandria- Agostino Gambarino, per treure 5.000 quarteres de blat, no consta que la destinació fos Sicília, però és una hipòtesi probable⁶. Consta, en canvi, aquesta destinació en una autorització per treure blat d'Aragó concedida a Domingo Lanaja pel novembre d'aquell any: 500 cafissos per portar a Sicília i 500 on volgués, sempre que no fos a terres enemigues; pel desembre, era el mateix rei qui volia enviar blat a Sicília i en reunia a Tortosa; havia demanat deu barques per carregar-lo a diversos llocs i portar-lo a Tortosa, des d'on devia tenir pensat fer la tramesa⁷. La necessitat de blat a Sicília derivava d'un nou rebrot de la guerra des del mes de novembre de 1397⁸. Els primers mesos de l'any 1398 encara hi havia focus de guerra i aquesta era la causa, segons el rei Martí,

3. Maria Teresa FERRER I MALLOL, *La guerra d'Arborea alla fine del XIV secolo*, a *Giudicato d'Arborea e Marchesato di Oristano: proiezioni mediterranee e aspetti di storia locale*, Atti del I° Convegno Internazionale di Studi (5-8 dic. 1997), a cura di Giampaolo MELE, Oristano, ISTAR, 2000, pp. 535-620, hom pot trobar-hi més bibliografia sobre el tema. Cf. F. C. CASULA, *La Sardegna Aragonesa*, Sassari, Chiarella, 1990, 2 vol. i R. CONDE Y DELGADO DE MOLINA, *La Sardegna aragonesa*, a *Storia dei Sardi e della Sardegna. II. Il Medioevo*, Milano, Jaca Book, 1987.

4. Cf. sobre la intervenció catalana a Sicília: Francesco GIUNTA, *Aragonesi e Catalani nel Mediterraneo*, Palermo, 1959, cf. la traducció castellana, *Aragoneses y catalanes en el Mediterráneo*, Barcelona, Ariel, 1989. Vincenzo D'ALESSANDRO, *Politica e Società nella Sicilia Aragonesa*, Palermo, Manfredi ed., 1963.

5. ACA, C, reg. 1951, ff. 36 r.-37 v. (1394, març, 24, València).

6. AHCB, Llibre del Consell, 27, f. 88 v. i 89 r. (1397, abril, 25) i ACA, C, reg. 2168, f. 35 v.-36 r. (1397, octubre, 17).

7 ACA, C, cr de Martí I, núms. 56 (1397, novembre, 29) i 60 (1397, desembre, 21).

8 A. BOSCOLO, *La politica italiana di Martino il Vecchio re d'Aragona*, Pàdua, Cedam, 1962, p. 55.

que s'hagués produït una gran carestia a l'illa, que obligà a cercar blat a fora. Henri Bresc ha documentat carestia a Sicília des del començament del 1398⁹ i ja Zurita s'hi havia referit¹⁰.

Les tretes de blat alarmaren els consellers de Barcelona, que plantejaren al Consell de Cent la necessitat d'aturar-les pel perill que més endavant es produís carestia a la ciutat. Els consellers no mencionaven les trameses a Sicília, sinó que afirmaven que el blat anava cap a Gènova, Pisa i Llevant, on hi havia carestia de blat. Els consellers proposaren la tramesa al rei de dos missatgers, que fossin persones notables i experimentades per tal d'obtenir les provisions necessàries. El Consell de Cent autoritzà els consellers a fer l'elecció dels missatgers i, a més, a prendre les disposicions que calgués, com per exemple armar vaixells per impedir la treta¹¹:

“Ítem, com per molts mercaders, tan bé de la ciutat com de altres parts, se haja carregades e contínuament se carreguen en lo principat de Cathalunya diverses naus e altres fustes de forment e altres blats per portar aquells en Jènova, Pisa e en altres parts de Levant, on ha, segons que-s diu, gran carestia de blats, e açò sia fort perillosa cosa, com per lo traure dels dits blats tota la terra del senyor rey, e specialment aquesta ciutat, per carestia ne poria encórrer terrible cas, lo dit Consell acordà que tantost per aquesta rahó fos feta missatgeria al senyor rey qui, segons se dehia, atorgava indiferentment a tot hom, estrany o privat, licència de carregar e traure los dits blats, de II pròmens notables e affrontats que obtenguessen del dit senyor sobre açò totes provisions necessàries. E més avant volch e ordenà lo dit Consell que-ls consellers, ab aquells pròmens que-ls seria viates, fahessen la elecció dels dits missatgers. E fahessen més avant totes provisions que-ls pareguessen necessàries o profitoses per la dita rahó, tan bé en armar qualsevol fustes com en altra qualsevol manera...”

Els missatgers escollits per anar a negociar la prohibició de treta de blat amb el rei foren Simon de Marimon i Guillem Oliver¹². El rei atengué la petició dels missatgers barcelonins i el 26 de gener de 1398 manà al batlle general de Catalunya que revoqués les llicències que havia concedit per a l'exportació de gra, ja que els beneficiaris no el portaven a Sicília com volia el rei. El monarca recordava que li havia escrit que donés llicències de treta de blat a persones que volguessin portar-ne a Sicília, on hi havia gran fretura de vitualles i que s'aconsellés amb Francesc de

9 Henri BRESK, *Un monde méditerranéen. Économie et société en Sicile 1300-1450*, École Française de Rome-Accademia di Scienze, Lettere e Arti di Palermo, Palermo-Roma, 1986, I, quadre de p. 129.

10 J. ZURITA, *Anales de la Corona de Aragón*, ed. A. CANELLAS LÓPEZ, Saragossa, Institución Fernando el Católico, 1973, 4, p.839.

11. AHCB, Llibre del Consell, 27, f. 138 v.

12. AHCB, Llibre del Consell, 27, f. 139 v. (1398, gener, 18).

Casasaja i amb Guillem Pujada, consellers reials, demanant garanties que portarien el blat a Sicília i no a altre lloc. El batlle, en comptes de concedir les tretes amb aquesta retenció, en concedia a tothom que ho demanava, sense posar límits ni obligacions de cap mena. La revocació d'aquestes concessions s'havia de fer per carta i no per crida pública, per tal d'evitar més enraonaments, i de llavors en endavant el batlle havia de consultar els consellers de Barcelona abans de concedir qual-sevol treta i havia d'exigir als concessionaris el compromís de portar el gra al regne de Sicília, als llocs obedients al seu fill, i de tornar un albarà dels oficials dels llocs on hagués estat portat. El rei exceptuà d'aquest manament dues llicències atorgades per ell mateix al mercader barceloní Nicolau Roig, una de mil cafissos i una altra de 600, i una altra llicència atorgada a Ramon de Casaldàguila, mercader barceloní també, a qui havia concedit treta de 1.200 cafissos, i de mil més que el rei li havia comprat i que el mateix monarca feia trametre a Sicília¹³.

El nerviosisme dels consellers era tan gros que s'excediren en dos casos, pels quals el rei els cridà l'atenció; d'una banda, confiscaren a dos mercaders de Siracusa, Pere d'Anglesola i Joan de Princi, el blat que havien carregat a la nau d'en Joan Pellicer, malgrat que tenien llicència de treta i que pensaven portar-lo a Siracusa, on hi havia "fretura gran"; el rei ordenà als consellers que els retornessin les dues terceres parts del càrrec pres, ja que una altra tercera part, encara no embarcada, havia romàs a Barenys¹⁴; d'altra banda, els consellers empresonaren un patró de nau barceloní, Salvador d'Orta, que per ordre del rei havia d'anar a Port Fangós a carregar blat i portar-lo on li indicaria el propietari del gra, Ramon de Casaldàguila, un dels exclosos de la prohibició de treta pel mateix rei; com que es tractava d'una de les excepcions que havia posat a la prohibició de treta concedida als consellers barcelonins, el rei els demanà l'alliberament de Salvador d'Orta¹⁵. El monarca volgué mantenir dues llicències més de treta de blat perquè eren anteriors a la promulgació de la prohibició; una era a favor de Francesc Estrany, que havia de carregar al Rosselló la seva nau "Sant Antoni" amb blat i civada destinats a Sicília; l'altra era a favor de Nicolau Roig, que havia de treure mil cafissos de blat¹⁶. També havia tingut llicència per portar blat a Sicília el mercader barceloní Bernat Ribelles, que l'hi havia de portar amb la nau "Sant Antoni", de Jaume Fogassot¹⁷.

Les confiscacions de blat per part de Barcelona havien estat possibles perquè la ciutat havia destinat una galera armada, patronejada per Berenguer Morey i Bernat

13. ACA, C, reg. 2167, f. 94 r. (1398, gener, 26. Saragossa). La treta a Ramon de Casaldàguila havia estat concedida el 31 de desembre de 1397: ACA, C, reg. 2167, f. 76 r.

14. AHCB, Lletres reials originals, serie A, núm. 156 (1398, febrer, 16).

15. ACA, C, reg. 2167, ff. 87 v.-88 r. (1398, gener, 21) i f. 112 r.-v. (1398, febrer, 25).

16. AHCB, Lletres reials originals, sèrie A, núm. 157 (1398, febrer, 26) i ACA, C, reg. 2167, f. 113 r. (1398, febrer, 26).

17. ACA, RP, Batllia, reg. 857, f. 1 r.

Saclosa, a la vigilància marítima per impedir la treta de blat. La carta del rei Martí demanant al batlle general de Catalunya i als consellers de Barcelona que permetessin a Francesc Estrany treure el blat que tenia concedit, del 26 de febrer de 1398, figurava adreçada també a aquests dos patrons, prova que estaven actuant¹⁸. Però els consellers s'erigiren en autoritat màxima sobre la conveniència o no de les tretes de blat i, el 5 de març de 1398, en Consell de Trenta, decidiren impedir que ningú traigués blat de Principat i que tothom que intentés carregar-ne per treure'n fos pres per la galera armada de la ciutat, malgrat les cartes reials presentades per Nicolau Roig, ja mencionada, i per en Tria, per treure del Principat gran quantitat de blat per portar on volguessin. Només estaven disposats a consentir la treta del blat comprat pel rei per a les tropes que tenia a Sicília, per causa de la “gran fretura” que hi havia¹⁹.

Pel març d'aquell any, el rei Martí demanà al monarca castellà que permetés a David Lercaro, mestre portulà de Sicília, treure 4.000 cafissos de blat de Sevilla o d'una altre lloc del seu regne per portar a Sicília sense pagar “saca”²⁰. Sembla, doncs, que la carestia es feia sentir encara molt a Sicília, però poc després, potser perquè aquesta quantitat era suficient per solucionar les dificultats de Sicília, decidí vendre els mil cafissos de blat que tenia a Tortosa per a enviar-los a aquesta illa i els oferí a Barcelona per si els volia comprar, cosa que la ciutat acceptà, amb la intenció de repartir-lo per les cases, a fi que tothom n'estigués ben proveït. El Consell de Trenta decidí també prorrogar el servei de la galera armada que impedia la treta de blat un mes encara, després que ja n'havia complert dos²¹. El blat comprat al rei fou motiu de noves tensions amb Tortosa, ja que aquesta ciutat volia cobrar a Barcelona les imposicions corresponents, amb grans protestes dels consellers barcelonins²². Les trameses de blat adreçades cap a Sardenya també comptaren amb l'oposició dels consellers de Barcelona. Joan Ribes, mercader de Barcelona i moneder de la seca de Perpinyà, que volia enviar blat a Sardenya, fou obligat pels consellers de Barcelona a jurar que no trauria blat ni altre gra de Catalunya per portar-lo a aquella illa, on segons els consellers hi havia abundància de gra; el rei intervingué en la controvèrsia per recordar que havia autoritzat la treta de blat i gra cap a Sardenya per tal d'assegurar la “restauració” de l'illa²³.

La por que la carestia a Sicília i a altres llocs del Mediterrani deixés Barcelona desproveïda portà els consellers de la ciutat a pressionar el rei Martí perquè prohibís la treta de blat, a tots els seus regnes, d'abril a agost, mes en el qual la collita nova havia de dissipar els perills de desproveïment. El rei ho concedí amb l'única

18. AHCB, Lletres reials originals, sèrie A, núm. 157 (1398, febrer, 26).

19. AHCB, Llibre del Consell, 27, f. 141 v.

20. ACA, C, reg. 2167, ff. 118 v.-119 r. (1398, març, 5).

21. AHCB, Llibre del Consell, 27, ff. 142 r.-143 r. (1398, març, 16).

22. AHCB, Borradors de Lletres, 1, carta de 1398.

23. ACA, C, reg. 2167, ff. 123 v.-124 r. (1398, març, 4).

excepció del blat que ja llavors havia estat projectat que Bernat de Cabrera portaria a Sicília, juntament amb les seves tropes i que efectivament hi portà (2.000 salmes de blat)²⁴.

Les circumstàncies d'aquell any 1398 havien mostrat cruament la necessitat d'assegurar l'arribada a Barcelona del blat aragonès o navarrès i castellà que seguia el camí de l'Ebre. Però aquesta via de proveïment era mediatitzada per Tortosa, que controlava el comerç del blat quan arribava al final del seu llarg trajecte fluvial. A parer de la ciutat comtal, Tortosa s'aprofitava de la seva situació per imposar les seves conveniències a Barcelona. Per això, la notícia que Flix, un port fluvial a l'Ebre, es trobava en venda suggerí als consellers barcelonins una solució al problema que patia la ciutat en aquella font de proveïment que era l'Ebre. Atès que Flix es trobava situat sobre el riu Ebre, però molt més amunt que Tortosa, semblava factible aturar en aquest punt el blat que la ciutat volgués comprar abans que arribés a Tortosa.

ELS SANTCLIMENT DE LLEIDA, SENYORS DE FLIX. DE LA PROSPERITAT A LA RUÏNA

Els Santcliment eren una de les famílies més poderoses de l'oligarquia urbana de Lleida des de mitjan segle XIII a la darrera del XIV; s'havien enriquit amb el comerç, el préstec i l'explotació dels senyorius territorials que havien adquirit; pertanyien al grup de famílies que monopolitzaven els càrrecs municipals, les dignitats del capítol de la catedral i els càrrecs dirigents de l'Estudi General, tal com ho ha assenyalat Joan Busqueta²⁵. Algun d'ells, com Francesc de Santcliment, també havia assajat la vida cortesana i havia arribat a ocupar el càrrec de majordom de Joan I, tant a la seva cort d'infant primogènit com a la de rei²⁶.

24. ACA, C, reg. 2189, f. 193 r. (1398, abril, 1). ACA, C, reg. 2298, f. 52, publ. per Raffaella STARRABBA, *Documenti riguardanti la Sicilia sotto re Martino I esistenti nell'Archivio della Corona d'Aragona*, "Archivio Storico Siciliano", n.s. III (1875), pp. 150-153.

25. Joan J. BUSQUETA, *Burguesia i mentalitat feudal a la Lleida del segle XIV: lectura del testament de Tomàs de Sant Climent, senyor d'Alcarràs, Montagut, Sarroca i Llardecans, a Homenatge a mossèn Jesús Tàrragona. Miscel·lània*, Lleida, Ajuntament de Lleida, 1996, pp. 189-218, concretament, p. 189. ÍDEM, *La senyoria dels Sant Climent de Lleida: domini fluvial i proveïment a la Baixa Edat Mitjana*, a E. VICEDO ed., *Terra, aigua, societat i conflicte a la Catalunya occidental*, Lleida, Pagès Ed., 2000, pp. 81-101 i ÍDEM, *L'inventari de béns dels castells i torres de la família Sant Climent de Lleida (1432): presentació del text*, "Seu Vella. Anuari d'Història i Cultura", 3 (2001). *L'època d'Alfons el Magnànim*, pp. 263-302, concretament pp. 263-264.

26. D. GIRONA I LLAGOSTERA, *Itinerari de l'infant en Joan*, III Congrés de la Corona d'Aragó, València, 1923, pp. 69, 124, 161., 186, 193, 270 i 297 de l'extret. Joseph Mª ROCA, *Johan I d'Aragó*, "Memorias de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona", XI, 1929, pp. 96, 104, 113 i 306, i ACA, C, reg. 1874, f. 66v-67r (1389, desembre, 8. Poblet).

Malgrat que des de la fi del segle XIV la família es trobava en una situació econòmica precària, completament endeutada, un memorial de greuges presentat per la mà menor de Lleida al rei Ferran d'Antequera, datable el 1413, incloïa encara Francesc de Santcliment en el grup de divuit prohoms de la mà major que dominaven Lleida. Segons els autors del memorial, eren els responsables del mal govern de la ciutat i només miraven d'afavorir llurs interessos i carregar el pes de les contribucions sobre el poble; la mà menor assegurava que molta gent havia de marxar de la ciutat perquè no podia suportar la càrrega impositiva, i la ciutat, que havia tingut 6.000 focs, en tenia llavors només 1.500; els que marxaven traslladaven el domicili als llocs pertanyents a ciutadans, que oferien franquícies d'impostos als nous estadants. La ciutat tampoc no donava suport als que abandonaven aquests llocs per instal·lar-se a la ciutat i així havien de tornar a llurs llocs d'origen. La mà menor creia que aquests fets responien a una política interessada dels quinze o setze senyors de castells, ciutadans de Lleida, que monopolitzaven el poder municipal, ja que així creixia la població dels seus dominis²⁷.

Els Santcliment pertanyien a aquest grup de ciutadans que havien adquirit senyoriu prop de Lleida i fins i tot més lluny, tendència de l'oligarquia urbana observable també en altres ciutats, com la mateixa Barcelona. A la fi del segle XIV, els Santcliment posseïen un extens patrimoni senyorial, que comprenia Alcarràs, amb la petita dependència de Granyanella, i Montagut, llocs que es trobaven al Segrià, a la dreta del Segre, i que Tomàs de Santcliment havia adquirit ja el 1248²⁸; també Sarroca i Llardecans, totes dues igualment al Segrià, però ja prop de les Garrigues, eren en mans de la família des del primer terç del segle XIV; malgrat que Tomàs de Santcliment els havia deixat al fill segon, Pere, la branca primogènita els recuperà i els posseïa a la fi del segle XIV²⁹; més lluny, a la Ribera d'Ebre, Flix, situada al costat de l'Ebre, entre les possessions hospitaleres de Riba-roja i Ascó, i finalment la Palma, que es troba prop del límit amb les Garrigues, havien estat comprats per Francesc de Santcliment al rei el 21 de juny de 1382 per 9.700 florins d'or d'Aragó; tots dos llocs eren patrimoni de la família del Bosc de Lleida, però l'any 1381 els havien estat confiscats pel rei a causa d'un greu delictes comès pel titular del senyoriu, que fou empresonat³⁰. A mitjan desembre de 1383, Francesc de Sant Climent

27. M.T. FERRER I MALLOL, *Un memorial de greuges de la mà menor de Lleida contra la mà major* (s. XV), a *Miscel·lània. Homenatge a la memòria de J. Lladonosa*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1992, pp. 293-314, especialment pp. 298-299 i 305.

28. J. J. BUSQUETA, *Burguesia i mentalitat feudal*, p. 190.

29. *Ibidem*, pp. 190 i 198. J.J. BUSQUETA, *La senyoria dels Santcliment*, p. 84.

30. J. SERRANO DAURA, *Els costums de Flix, una baronia de Barcelona*, a *El temps del Consell de Cent. II. La persistència institucional, segles XV-XVIII*, Barcelona, "Quaderns d'Història", 5 (2001), pp. 90-91. Cf. també IDEM, *Carta de poblament del lloc del Mas de Flix (1345) a la Baronia de Flix, a l'antiga vegueria de Lleida i Pallars*, "Ilerda/Humanitats", LII (1998), p. 87.

comunicava a Arnau del Bosc que el termini d'opció al seu favor havia expirat i que per tant la possessió de Flix i la Palma per part seva ja era ferma³¹.

La possessió d'aquest patrimoni havia, sens dubte, facilitat l'ascensió a la noblesa de la família a la fi del segle XIV. Hi degué influir també molt el càrrec de major-dom de l'infant Joan ocupat per Francesc de Santcliment; suposem que l'ennobliment degué ésser poc anterior al 1367; en aquesta data l'infant anteposava al nom de Francesc el tractament de mossèn, reservat als membres de l'estament noble³². Els Santcliment lleidatans apareixen, doncs, com a cavallers l'any 1387, en el document d'una venda de censal, on són esmentades les seves possessions³³.

Una altra branca molt important d'aquesta família era radicada a Barcelona; també posseïa un ric patrimoni al Pla de Barcelona, la torre de Bell-lloc a Sant Andreu de Palomar, amb molins i masos, la casa forta de Santa Maria de Badalona, la casa de la Murtra, a tocar de Santa Coloma de Gramenet i diverses propietats a Santa Coloma³⁴, a més de diners esmerçats en censals³⁵. Malgrat aquestes propietats, que li atorgaven un estatut quasi de cavaller, la branca barcelonina de la família romangué en el ciutadanatge. Diversos membres de la família ocuparen conselleries i altres càrrecs a la ciutat, com Pere de Santcliment, que fou conseller en cap el 1359³⁶ i anteriorment veguer de Barcelona, amb mandats que s'iniciaren el 1351 i el 1354³⁷, a més de ser diputat del General pel braç reial, elegit a les Corts de Montsó de 1362-1363³⁸. També fou persona de confiança del rei Pere el Cerimoniós, ja que fou enviat com a ambaixador a Gènova, pel maig de 1365, juntament amb Guillem Despuig, doctor en lleis, per aconseguir que la sentència arbi-

31. *Privilegios reales concedidos a la ciudad de Barcelona*, ed a cura d' A.M. ARAGÓ i M. COSTA i direcció de F. ÚDINA, Barcelona, 1971, doc. 288, p. 179 (Colección de Documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón, XLII).

32. D. GIRONA, *Itinerari de l'infant en Joan*, p. 124.

33. AHPB, Antoni Bellver, man. 3, ff. 30 r.-40 r. (1387, gener, 14), comentat a Maria Teresa FERRER I MALLOL, *La població d'Alcarràs, Montagut, Sarroca, Llardecans, Flix i la Palma, dominis dels Santcliment, el 1386*, en curs de publicació a "Estudis i documents dels Arxius de Protocols" (2002).

34. Joan J. BUSQUETA, *Una vila del territori de Barcelona: Sant Andreu de Palomar als segles XIII-XIV*, Barcelona, Fundació Vives Casajuana, 1991, pp. 193-211.

35. En comprà un de 21.000 sous a Pere de Mediona, que en garantia li obligà el castell de Cabrera i lloc de Vallbona: *Els Castells Catalans*, Barcelona, Rafael Dalmau Editor, 1967-1979, V, p. 206.

36. Joan Francesc BOSCA, *Memorial Històric*, edició a cura de Jaume SOBREQÜES I CALLICÓ, Barcelona, Associació de bibliòfils de Barcelona, 1977, pp. 60 i 65.

37. J. SERRA ROSELLÓ, *Cronologia de los "veguers" de Barcelona*, "Documentos y Estudios", V, Barcelona, Institut Municipal d'Història, 1961, p. 12

38. M.T. FERRER I MALLOL, *Els primers diputats de la Generalitat de Catalunya (1359-1412)*, Miquel Coll i Alentorn. Miscel·lània d'homenatge en el seu vuitantè aniversari", Fundació Jaume I, Barcelona, 1984, pp. 221-269, concretament pp. 234-235.

tral pronunciada pel marquès de Monferrato entre ambdues parts fos observada i els genovesos no donessin valença al rei de Castella³⁹.

Les dues branques de la família, la lleidatana i la barcelonina, havien seguit, doncs, camins diferents en la promoció o no a l'estament nobiliari. També era divers l'estat de la fortuna de cadascuna, mentre no tenim notícies de dificultats econòmiques de la branca barcelonina, els Santcliment de Lleida no podien satisfer els seus creditors cap a la fi del segle XIV, potser a causa d'una política d'inversions massa ambiciosa o d'un excés de despeses sumptuàries.

Per pagar els deutes, recorregueren a la venda de censals amb la garantia dels seus senyorijs. Els anys 1373, 1381 i 1382 sabem que Francesc de Santcliment i la seva esposa Esclarmunda ja tenien litigis pel pagament de censals carregats sobre els llocs de Llardecans, Alcarràs, Montagut i Sarroca⁴⁰. Però no sembla que aquestes notícies espantessin els nous compradors de censals que, en gran nombre, foren venuts pels Santcliment el 1383, el 1386, 1387, 1388 i el 1389⁴¹. Aquestes operacions no tingueren l'èxit esperat. Els Santcliment no pogueren pagar les pensions dels censals als compradors i els creditors hagueren d'unir-se per tal d'obligar-los a a respondre amb llurs béns. El rei Joan I intervingué prop del bisbe de Lleida, a la fi de l'any 1389, perquè convencés alguns dels canonges, i altres creditors dependents de la seu, a pactar amb Francesc de Santcliment un programa de pagament del deute. Una intervenció similar fou feta prop dels paers de Lleida. Joan Busqueta ha documentat l'ensorrada econòmica dels Santcliment. Llurs béns foren emparats pels creditors que, en dues concòrdies de 1390 i de 1394, pactaren amb la família deutora un lloc de residència per a ella i la percepció d'unes quantitats de diners i de fruits de determinades terres que els permetessin viure. A la concòrdia de 1390 fou acordat que Francesc de Santcliment residís al castell de Flix i pogués percebre per viure els fruits dels domenges, de les vinyes i de l'hort de la Sínia del dit lloc, a més de 12 cafissos de blat, 450 mitgeres de vi i 1000 sous jaquesos anuals en diners. D'aquestes quantitats, 7 cafissos de blat i 250 mitgeres de vi, a més de 30 lliures jaqueses anuals (500 sous), havien d'ésser per al fill gran, Ramon, mentre que el segon Françoi havia de percebre 5 cafissos de blat i 200 mitgeres de vi, a més de 30 lliures jaqueses anuals (400 sous). Així doncs, per al pare, Francesc, quedaven només 100 sous jaquesos anuals, ja que les quantitats de gra i de vi previstes per a la família havien estat repartides entre els dos fills grans; els domenges, les vinyes i l'hort de Flix devien ésser suficients per assegurar la seva subsistència. Francesc

39. ACA, C, reg. 1076, ff. 122 v.-124 r. (1365, maig, 16).

40. *Privilegios reales concedidos a la ciudad de Barcelona*, docs. 250-253, pp. 148-149, docs. 250-253, pp. 178-179.

41. A *La població d'Alcarràs, Montagut, Sarroca*, cit. estudio una d'aquestes vendes de censals. Notícia d'alguna altra venda i dels plets que provocaren immediatament: *Privilegios reales concedidos a la ciudad de Barcelona*, docs. 296-300, 303-304, 306, pp. 186-188.

tenia dret, a més, d'usar la devesa de Flix per a les necessitats domèstiques de llenya, de fusta i de caça, però no pas per a vendre.

L'any 1394 foren signades noves concòrdies, una de les quals consentia que Frañçoi de Sant Climent, que s'havia mostrat cooperador amb els creditors, administrés i regís la jurisdicció civil i criminal i el mer i mixt imperi dels llocs de la família, ja que consideraren que els veïns que hi habitaven s'entendrien millor amb ell que amb un estrany, però sempre amb el consell d'un representant dels creditors. En compensació, podria disposar de la residència dels castells de Sarroca i Llardecans i dels cellers, vinyes, terres i altres conreus que el senyor hagués acostumat de tenir-hi. També al seu germà, Ramon de Santcliment, li fou concedit habitatge als castells d'Alcarràs i de Montagut, amb les terres i els conreus dels dits castells, a més de la torre de Remolins, durant el temps que els creditors consideressin convenient⁴².

Una altra concòrdia entre els creditors, d'una banda, i de l'altra els Santcliment i els municipis d'Alcarràs, de Montagut, de Sarroca i de Llardecans serví per pactar la venda de Flix, el mas de Flix i la Palma, atès que no es podien pagar les pensions de censals. Els creditors acordaren nomenar una comissió gestora de sis persones, dos de les quals havien d'ésser elegides pels creditors de Barcelona, una pel capítol de Lleida i per la resta de la clerecia, dues pels creditors laics de Lleida i una pels creditors de Falset i de la resta dels llocs no compresos en els grups precedents. La tasca encomanada a la comissió fou la de vendre Flix, la Palma i el Mas de Flix, venda que després havia d'ésser confirmada pels propietaris. El preu de la venda s'havia de destinar a la redempció de censals, els de les persones que oferissin millors condicions, és a dir que s'avinguessin a una reducció del deute, mentre que la quantitat de 40.000 sous anuals que les localitats d'Alcarràs, Montagut, Sarroca i Llardecans s'havien compromès a pagar durant cinc anys -compreses en la xifra esmentada les rendes de Vilanova de Remolins- havia de servir per pagar les pensions de censals endarrerides; la manera de fer tots aquests pagaments fou pactada detalladament⁴³.

A partir del mes de maig de 1394, quan fou signada aquesta concòrdia, els creditors, i potser també els propietaris, començaren a buscar comprador per a Flix, el Mas de Flix i la Palma.

BARCELONA COMPRA FLIX I LA PALMA ALS SANTCLIMENT

Ignorem quan començaren els contactes de la comissió dels creditors dels Santcliment amb la ciutat de Barcelona, però el Consell de Cent no decidí res sobre

42. ACA, C, reg. 1874, f. 66 v.-67r. (1389, desembre, 8. Poblet).J.J. BUSQUETA, *La senyoria dels Santcliment*, pp. 85-87.

43. *Ibidem*, pp. 87 i 91-101.

l'adquisició de Flix fins al 25 d'abril de 1398, quan se sabia que hi havia altres persones que en negociaven la compra.

Els consellers estudiaren primer, al Consell de Trenta, la conveniència de l'adquisició de Flix i la plantejaren després al Consell de Cent en la reunió esmentada del 25 d'abril de 1398. Ponderaren la situació estratègica de Flix sobre l'Ebre, que permetria accedir al blat que baixava pel riu des de les regions productores⁴⁴; recordaren que aquest blat era vital per al proveïment de la ciutat en un moment que ja no es podia abastir a Sardenya i a Sicília com havia fet abans; els consellers afirmaven que, si comptava amb Flix, la ciutat podria evitar que Tortosa pogués confiscar el blat que baixava pel riu i comprometés l'aprovisionament barceloní; es deia que els creditors havien arribat a fixar el preu de 15.000 lliures barceloneses, preu que semblava interessant als consellers; per tal d'aconseguir que aquesta operació fos menys onerosa per a la ciutat, els consellers plantejaren la possibilitat de vendre el castell de Vespella, que mestre Arnau Germà havia donat a la ciutat entre 1394 i 1395; segons els consellers, la possessió del lloc no era útil per a la ciutat, a més, havia entrat en decadència, de manera que convenia vendre'l tan aviat com fos possible, abans que no es depreciés més; un cop adquirit el lot de senyorijs dels Santcliment, els consellers proposaven de vendre la Palma que, deien, era un lloc apartat que tampoc era interessant per a la ciutat⁴⁵. El text de l'acord és el següent:

“Ítem, sobre la proposició feta que al Consell de XXX, darrerament celebrat, en lo qual d'açò era estat fet algun rahonament, paria profitós a la ciutat que lo castell de Flix e de la Palma, situat en lo riu d'Ebre, sobre lo comtat de Prades, lo qual castell és clau e principal graner de tots los grans qui devallen per lo dit riu, los quals grans la ciutat de Tortosa, per fer-ne los affers seus o de sos mercaders, fort sovén se atura, prenent que·ls ha necessaris per sa provisió, la qual cosa torna en gran dan de la ciutat de Barcelona, que per mà de la dita ciutat de Tortosa, o de sos mercaders, ha fort sovín haver los dits blats a carestia e destret, majorment d'algun temps a ençà que la dita ciutat no sés ajudada de Sicília ni de Cerdenya, segons en temps antich solia fer, e lo qual castell de Flix e de la Palma se deu prestament vendre a instància dels creedors de mossèn Ffrancesch

44. Sobre la navegació per l'Ebre: J. Ángel SESMA MUÑOZ, *El comercio de exportación del trigo, aceite y lana desde Zaragoza a mediados del siglo XV a "Aragón en la Edad Media"*. I. *Estudios de economía y sociedad en la Baja Edad Media*, Saragossa, 1977, pp. 201-307. ÍDEM, *Del Cantábrico al Mediterráneo: la vía fluvial del Ebro*, a "XXVII Semana de Estudios Medievales, (Estella julio 2000), *Itinerarios Medievales e identidad hispánica*, Pamplona, Gobierno de Navarra, 2001, pp. 189-220, concretament pp. 202-206. Cf. també del mateix autor: J.A. SESMA, *Gran Enciclopedia Aragonesa*, IV, Saragossa, 1980, p. 1123, veu Ebro: Navegación por el Ebro.

45. AHCB, Llibre del Consell, 27, f. 145 r.-v. Cit. *Rúbriques de Bruniquer. Ceremonial dels Magnífichs Consellers y Regiment de la ciutat de Barcelona*, III, Barcelona, Ajuntament, 1914, p. 212.

de Sant Climent, ara senyor del dit castell, los quals creedors són ja, segons que-s diu, venguts a preu de XV mil lliures barceloneses ab alguns qui-l volien comprar; lo dit Consell, per les dites e altres rahons, acordà e deliberà que-l dit castell de Flix e de la Palma fos comprat per lo dit preu de XV mil lliures, si millor mercat haver no se-n podia. E ordonà e volch que per pagar lo dit preu de XV mil lliures fos venut lo castell de Vespella, lo qual mestre Arnau Germà quondam donà a la dita ciutat e del qual la dita ciutat no havia algun profit ne n'esperava haver; com tots dies decaygués, en tant que, si la ciutat no se-n desexia, a poch vendria a menys e no-s trobaria qui-l compràs. E més avant que, après que-l dit castell de Flix e de la Palma seria comprat, que fos venuda la Palma, qui és cosa apartada e en què, segons se diu, darà hom C mil sols. E, tan bé sobre la dita compra de Flix e de la Palma com sobre la venda de Vespella, com encara sobre la dita venda de la Palma e incidents, emergents e dependents d'aquella, lo dit Consell donà als dits consellers tot plen poder ab franca e general administració”.

La venda de Vespella fou tancada immediatament, cosa que significa que el plantejament fet al Consell de Cent era pura fórmula i que ja estava decidida i negociada. Cinc dies després, el 30 d'abril, l'honorat Pere Dusay i el notari Bonanat Gil es dirigien a Vespella per vendre el lloc a un cavaller anomenat Sicart⁴⁶. En canvi, la compra de Flix no pogué ésser conculsa ni aquell any ni el següent perquè, quan les negociacions havien acabat i s'havien redactat uns capítols entre la ciutat i Francesc de Santcliment, o el seu procurador, i els creditors, resultà que no tenien poders suficients i no es pogué signar res. Durant l'any 1399, el Consell de Cent aprovà novament la compra i els consellers escriviren als creditors i als procuradors de Francesc de Santcliment per tal de concloure la venda. Quan els consellers cessants, l'any 1399, redactaren el “testament” per a recordar als successors les qüestions que quedaven pendents, el canonge Pere de Santcliment i el jurista de Lleida Pere Gener havien arribat a Barcelona, sembla que amb els poders que calien⁴⁷. Tant Pere de Santcliment, fill de Francesc, com Pere Gener eren procuradors de Francesc de Santcliment. De tota manera, la conclusió de la venda tampoc no fou immediata perquè la situació era molt complicada a causa de tots els creditors que confluïen sobre aquells béns, no solament els de la família Santcliment sinó també els anteriors, de la família del Bosc. De moment, no coneixem el text del contracte de venda, sabem només que el 29 de novembre de 1400 un dels consellers, Pere

46. *Manual de novells ardots, vulgarment apellat Dietari del Antich Consell Barceloní*, I. 1390-1446, a cura de Frederich SCHWARTZ Y LUNA-Francesch CARRERAS Y CANDI, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1892, p. 77.

47. AHCB, Testaments de Consellers, caixa 1, f. 8 r. (1399). Cf. M.T. FERRER I MALLOL, *Projecció exterior, a La ciutat consolidada (segles XIV-XV)*, vol. 3 de la *Història de Barcelona*, dirigida per J. SOBREQÜÉS I CALLICÓ, Barcelona, Enciclopèdia Catalana-Ajuntament de Barcelona, 1992, p. 367, on estudio les adquisicions de les baronies.

Dusay, pagà a Pere de Santcliment i a Pere Terradelles, que era procurador substituït de Pere Gener, una part del preu, 3.000 lliures, per tal de poder prendre possessió del lloc. Pere de Santcliment i Pere Terradelles assumiren el risc del trasllat d'aquests diners, malgrat que Pere Dusay els portava, primer a Flix i després a Lleida per tal de lliurar-los a Francesc de Santcliment o als seus creditors, a compte del preu de la venda, fixat en 15.000 lliures⁴⁸. Barcelona no prengué possessió de Flix i de la Palma fins al 4 de desembre de 1400. Portaren a terme la missió Pere Dusay, que havia estat conseller aquell any, fins a les eleccions del 30 de novembre, i que abans havia estat procurador dels llocs de la ciutat, Jaume Logaya i el notari i escrivà de la ciutat Bonanat Gili⁴⁹ o Gil.

Pocs dies després, el 8 de desembre, els mateixos procuradors de la ciutat, Pere Dusay i Jaume Logaya, signaren a Cervera uns capítols on concretaven diverses condicions de la venda que, pel que sembla, encara no havia estat signada. La part venedora era representada per Francesc de Santcliment, donzell, procurador del seu pare Francesc, que en aquells moments es trobava a Avinyó. Els Santcliment venien els castells i el mas de Flix en franc alou a la ciutat de Barcelona amb tota la jurisdicció civil i criminal, el mer i el mixt imperi, amb una barca de pas al riu per anar cap a Lleida i amb els drets de pas d'una altra barca dita "Jufa", que els senyors del castell havien acostumat de tenir; eren compresos a la venda tots els estris, bótes etc. del celler i tots els estris per al blat, però fou acordat que el venedor podria treure de Flix totes les coses que hi hagués portat, sota declaració jurada. El preu era el que ja hem esmentat de 15.000 lliures i la venda estava sotmesa a evicció, és a dir a anul·lació, si es descobria alguna irregularitat. Les garanties de l'evicció ocuparen una bona part dels capítols acordats; eren constituïdes pels béns del venedor i pels llocs d'Alcarràs, Llardecans, Montagut i Sarroca, garanties que tenien el consentiment dels creditors a través dels sis procuradors que els representaven. Aquests llocs s'obligaven només per quaranta anys i únicament per salvaguardar els drets dels creditors als quals estaven obligats aquests llocs i els que es venien, però l'evicció pel que respectava la propietat dels llocs que es venien era perpètua. Per la seva banda, la ciutat de Barcelona no podia impedir, al·legant l'evicció, el pagament als creditors dels 40.000 sous anuals que els lliuraven els llocs esmentats.

Els negociadors dels capítols acordaren que els fills de Francesc de Santcliment i un nét signessin la venda i hi renunciessin a tot dret. El representant del venedor afirmà que no pesava sobre els llocs altra obligació que les dotals de les mullers de Ramon i Francescó de Santcliment i les dels creditors.

48 AHCB, Pergamins en curs de catalogació 1400, novembre, 29.

49. *Manual de novells ardots*, I, p. 85. Cf. la substitució de Pere Dusay per Pere Oliver en el càrrec de procurador dels llocs de la ciutat, a AHCB, Llibre del Consell, 28, ff. 7 v.-8 r. Pere Dusay havia estat procurador dos anys.

Un altre punt molt important fou el compromís assumit pel venedor i els seus familiars de deslliurar Flix, la Palma i el mas de Flix de tots els deutes dels senyors anteriors en el termini de cinc anys i de pagar durant aquest temps els fruits i animals que estaven obligats a pagar. Els creditors dels Santcliment també hagueren de donar seguretats a Barcelona, ja que al cap i a la fi la venda es feia perquè ells poguessin cobrar i no pas perquè la ciutat assumís unes responsabilitats econòmiques que no li corresponien. Així doncs, les sis persones que representaven els creditors obligaren a la ciutat durant aquests cinc anys 35.000 sous anuals dels 40.000 que havien de percebre dels llocs d'Alcarràs, Llardecans, Montagut i Sarroca. La ciutat de Barcelona es comprometé a utilitzar aquests 35.000 sous anuals en la redempció dels càrrecs de senyors anteriors als Santcliment que pesaven sobre els llocs que comprava. Quan els dits llocs quedessin desobligats cessaria el pagament d'aquella quantitat.

El venedor es comprometé a fer signar la venda a les sis persones que representaven els creditors i a fer que cedissin a la ciutat tots o part dels drets que tenien contra els Santcliment si cobraven tot o part del que aquests els devien, gràcies al preu que pagaria Barcelona per Flix i la Palma. Els creditors, a més, tant si cobraven com si no, havien de renunciar a qualsevol dret sobre els llocs que es venien a Barcelona; la garantia del deute quedaria concentrada als llocs d'Alcarràs, Llardecans, Montagut i Sarroca i en els béns de Francesc de Santcliment i tota la família. A més haurien de signar l'acord pactat pels creditors, venedor i comprador sobre l'evicció, que acabo de comentar.

El venedor també es comprometé a fer aprovar la venda a tots els membre de la família que poguessin tenir dret sobre els llocs venuts per la legítima o per hipoteca dotal. Foren esmentats Pere de Santcliment, canonge i paborde de la catedral de Lleida, fill de Francesc, Aldonça, muller de Ramon de Santcliment, i Caterina, muller de Francesc de Santcliment, i tots els fills i filles dels dits Ramon i Francesc de Santcliment; les mullers, a més, havien de renunciar a llurs dots i espolis i altres drets que tinguessin sobre els béns dels marits en virtut de les obligacions assumides per aquests per al cas d'evicció. Hi hagué una salvetat a favor de Caterina, que no havia de renunciar als drets que tenia sobre els béns de l'aixovar de la seva germana difunta Violant, esposa d'Arnau del Bosc, ciutadà de Lleida, anterior propietari de Flix i la Palma.

El venedor i Barcelona acordaren encara que Flix, la Palma i el Mas de Flix romanguessin en el veïnatge de Lleida i en la seva contribució, tal com s'hi trobaven llavors; si els llocs devien diners de la contribució, el venedor s'havia de fer càrrec del pagament fins al moment de la venda. Per un pergami de l'Arxiu de la ciutat sabem que el 17 de desembre de l'any 1400 els procuradors de Barcelona ho havien acordat així i havien reconegut l'obligació de Barcelona de pagar a Lleida 400 sous jaquesos anuals per Nadal perquè aquesta ciutat defensés els castells i lloc esmentats.

El venedor es comprometé a lliurar possessió a Barcelona dels llocs venuts després que la venda fos signada i confirmada per Ramon, Francescò, Joan i Pere de Santcliment i per les dones Aldonça i Caterina, pels llocs d'Alcarràs, Llardecans, Montagut i Sarroca i pels sis representants dels creditors. Fou feta salvetat per als drets que aquests tinguessin per deutes dels municipis o particulars dels llocs de Flix i la Palma. El venedor també es comprometé a lliurar a la ciutat els títols de propietat que posseïa i els que tinguessin els seus familiars i a informar sobre els que poguessin tenir altres persones.

Un altre dels capítols pactats comprometia la ciutat de Barcelona a lliurar duplicats dels documents de rebut, cessió o quitació dels creditors si aquests els volien, però a despeses d'ells; igualment, havia de donar trasllat de documents antics que els creditors restituirien, si ho demanaven, sempre a despeses dels interessats. A més Barcelona hauria de nomenar un síndic encarregat de defensar els llocs d'Alcarràs, Vilanova de Remolins, Llardecans, Montagut i Sarroca, i altres béns obligats a la ciutat per evicció, de les accions que poguessin emprendre contra ells els creditors que no haguessin signat els poders atorgats a les sis persones que representaven la major part dels dits creditors. Aquesta obligació l'assumia Barcelona, sense càrrec financer per a ella, a causa de les cessions que li farien els creditors que cobressin.

De les 15.000 lliures del preu de Flix, la Palma i el Mas de Flix, Barcelona es comprometé a pagar-ne 10.000 immediatament després que fos fet el document de venda i el rebut de tot el preu i la ciutat fos posada en possessió dels llocs. Aquestes 10.000 lliures havien d'ésser repartides entre els creditors que haguessin signat els poders atorgats a les sis persones que representaven el col·lectiu. Els creditors que cobressin haurien de restituir a la ciutat els títols que tinguessin i confirmar les cessions acordades en els capítols. Si alguns d'aquests creditors no volia confirmar els acords presos, la ciutat podria retenir de les 10.000 lliures la part que correspongués a aquesta persona, i la ciutat l'hauria de destinar a un altre creditor que consentís confirmar els acords. Les altres 5.000 lliures restants del preu les retenia la ciutat per redimir i pagar els censals i càrrecs que pesaven sobre els castells de Flix i la Palma i el Mas de Flix, imposats pels senyors anteriors als Santcliment.

Deute dels antecessors dels Santcliment en el senyoriu de Flix que Barcelona es comprometé a redimir

Creditor	preu del censal o violari ⁵⁰	pensions endarrerides	total
Maria, vídua de Pere de Montsonís	C. 15.000 sb.	1 any: 1.250 sb. + 6 mesos, 9 dies: 652 s. 8 db.	16.902 s. 8 db.
Arnau Guiu, de Lleida	C. 3.600 sj.	1 any: 300 sj. + 2 mesos, 28 dies: 73 sj. 4 dj.	3.973 s. 4 dj.
majorals dels drapers i pellissers de Lleida, pels marmessors de Pere Espalargues	C. 18.000 sj.	1 any: 800 sj. + 4 mesos, 8 dies: 260 s. 1 dj.	19.060 s. 1 dj.
Guillem Serra, de Lleida	C. 4.000 sj.	1 any: 333 s. 4 dj. + 4 mesos 20 dies: 118 s. 5 dj.	4.451 s. 9 dj.
Guillem Serra, de Lleida	V. 1.800 sj.	1 any: 300 sj. + 4 mesos 8 dies: 106 s. 8 dj.	2.206 s. 8 dj.
Pere Vallès, pr. beneficiat a la Figuera (bisbat Tortosa)	850 sb.	1 any: 70 s. 10 d. (-2 s. 6 d.) + 12 dies = 68 s. 4 db.	918 s. 4 db.
Joan Mercer, de Saragossa	penyora de títols: 1.100 sb.		
		TOTAL:	2.579 ll. 1 s. 11 db.

Els diners destinats a redimir els censals i violaris dels senyors anteriors de Flix i la Palma, segurament només els del Bosc, eren, doncs, 2.579 lliures barcelonines més un sou i 11 diners. El document, abans d'unificar les quantitats expressades en moneda jaquesa i barcelonesa, ens informa que en aquell moment els diners jaquesos eren més valorats que els barcelonesos ja que una lliura jaquesa equivalia a 22 sous de moneda de Barcelona.

La resta de les 5.000 lliures que Barcelona retenia del preu s'havien de destinar a satisfer els creditors de Francesc de Santcliment residents a Falset i Tivissa, ja que hom considerava que els llocs de Flix i de la Palma els estaven especialment obligats. Aquest deute era valorat en 1.800 lliures, 2 sous i malla, però només els havia d'ésser pagat si aquests creditors assumien les mateixes obligacions que els que s'havien de repartir les altres 10.000 lliures, que devien ésser majoritàriament creditors de Lleida, o de la "veu" de Lleida, segons el lèxic usat pel document. Les restants 608 lliures, 16 sous i malla es destinaven a satisfer els creditors de la "veu" de Barcelona que haguessin signat els poders als sis representants dels creditors.

La ciutat de Barcelona, el venedor i la seva família, els municipis compromesos i els creditors confiaren la solució de totes les diferències que poguessin sorgir a l'arbitratge de dos advocats ordinaris municipals, un de la ciutat de Barcelona i un altre de

50. Indiquem si el preu del censal (C.) o del violari (V.) era en moneda barcelonesa: b., o en moneda jaquesa: j.

la ciutat de Lleida que es reuniren a Tarragona i que, en cas de diferències entre ells, haurien de recórrer a un tercer àrbitre, que seria el jutge d'apel·lacions de Tarragona.

La concòrdia fou confirmada per Pere Gener, doctor en lleis, que era el procurador dels creditors de la "veu" de Lleida en virtut de tres procuracions, una de feta pels creditors eclesiàstics seculars, una altra pels creditors eclesiàstics regulars, entre els quals figuraven els dominics, framenors, carmelites i eremites de Sant Agustí, i la darrera feta pels creditors laics.

Per la "veu" de Barcelona la confirmà Bartomeu de Bonany, de casa del rei i ciutadà de Barcelona. També la confirmà Simó Desllor, donzell, que era un altre dels procuradors de la "veu" de Barcelona, el qual aprovà tot el que havia fet Bartomeu de Bonany; en realitat, els procuradors dels creditors de Barcelona eren quatre, a més dels esmentats, ho eren també Francesc Marquet de Palou i Bertran Nicolau; la confirmació posterior de Simó Desllor es devia, segurament, al fet que la procuració exigia que actuessin almenys dos dels quatre procuradors.

Per la "veu" de Falset i Tivissa, la concòrdia fou confirmada per Pere Boteller, notari de Falset, procurador dels creditors cristians i jueus.

Per la família Santcliment, fou confirmada per Ramon de Santcliment, donzell, fill de Francesc, cavaller, en nom propi i com a pare i administrador dels seus fills Joan, Francescó, Ramonet i Tomàs, adults, i en nom d'un altre fill, menor d'edat, anomenat Guillem. També la confirmà Francesc de Santcliment, fill de Francesc, cavaller, en nom propi i com a pare i administrador del seu fill Tomàs, adult. Igualment, la confirmà Pere de Santcliment, canonge i paborde de Lleida, fill de Francesc, cavaller, en nom propi i com a procurador de Joan, fill del seu germà Ramon, que com hem vist també ho havia fet ja representat pel seu pare. De fet, també Tomàs, fill de Ramon, i el seu cosí Tomàs, fill de Francesc, la confirmaren directament, mentre que Francesc la confirmava altra vegada per Francescó, fill del seu germà Ramon, malgrat que també aquest havia estat representat pel seu pare. Per les dones de la família, Aldonça, muller de Ramon de Santcliment, Caterina, esposa de Francesc de Santcliment i per Francesca, donzella, filla de Ramon i promesa d'Orimany Pinyol, fill de Guillem Pinyol, cavaller, representades pel doctor en lleis Pere Gener, que també era, com hem vist, el procurador dels creditors de Lleida.

Pels llocs del senyoriu dels Santcliment, que quedaven obligats a l'evicció, com ja hem comentat, els capítols de la concòrdia foren confirmats pels síndics d'Alcarràs, Simó Gasset i Pere Vila; pel síndic de Montagut, Pere Martí; pel síndic de Llardecans, Domènec Berenguer, i pel síndic de Sarroca, Arnau Ferrer.

I, naturalment, foren aprovats pels representants de Barcelona, Pere Dusay i Jaume Logaya, compradora, i per Francesc Santcliment, cavaller, el venedor, els aprovà el seu fill i procurador, Francesc.

També es produí una confirmació de la venda que en principi no semblava necessària. Entre el 22 i el 24 de juliol de 1402, a Lleida i a Agramunt, Arnau del Bosc, abans ciutadà de Lleida i llavors veí d'Agramunt, aprovà la venda de Flix i la

Palma a la ciutat de Barcelona feta per Francesc de Santcliment, el qual li abonà per aquesta confirmació 12.000 sous jaquesos, en consideració de l'extrema necessitat que patien el mateix Arnau del Bosc, la seva muller Elionor i els fills Galceran, fill de la primera esposa Esclarmunda, i Joan, Berenguer i Arnau, fills d'Elionor. Arnau era fill del que havia estat el darrer senyor de Flix i la Palma, abans que el rei Pere vengués tots dos llocs a Francesc de Santcliment. La fortuna s'havia capgirat totalment, doncs, per als del Bosc i cal dir que la possessió de Flix i la Palma també havia portat mala sort als Santcliment, que des de llavors veieren augmentar perillosament les dificultats econòmiques que patien.

EL PAGAMENT ALS CREDITORS DELS SANTCLIMENT PER LA CIUTAT DE BARCELONA

Immediatament després de la venda de Flix i la Palma començà el pagament als creditors de la meitat de les pensions endarrerides i del capital del censal, amb la renúncia per part dels interessats a la resta del deute. Aquest devia ésser el pacte establert entre els creditors i els Santcliment. L'arxiu de la ciutat de Barcelona conserva molts pergamins que contenen els rebuts d'aquests pagaments, tant els que foren pagats als creditors de Falset, Tivissa i Barcelona amb les 5.000 lliures que s'havia reservat, com els fets a gent de Lleida, pagats amb les 10.000 lliures restants del preu de Flix i la Palma. Com que és un fons en procés de catalogació, és possible que en el futur apareguin encara més documents. Agraeixo molt als senyors Manuel Rovira i Maria Cinta Mañé que m'hagin permès d'accedir a aquestes dades.

Tenim constància que algunes persones que no devien haver participat en la unió dels creditors dels Santcliment negociaven l'any 1401 amb la ciutat de Barcelona; així, per exemple, David Mercadell, jueu de Falset, es presentà el mes d'abril de 1401 a Barcelona per tal de recuperar el censal de 500 sous anuals de pensió que havia heretat del seu pare Bonastruc, juntament amb el seu germà Provençal. Sembla que trobà un procediment millor perquè el 25 de març de 1404 vengué a Francesc de Santcliment, donzell, i a Bartomeu Calbet, ciutadà de Lleida, un censal de 5.000 sous, de pensió de 500, que li pagaven els hereus de Salvador del Bosc, senyor de Flix i els habitants d'aquest lloc; lliurà les escriptures de compra de 1373 i de 1381⁵¹. La ciutat de Barcelona també hagué de negociar amb els fills del difunt Pere de Montsonís, cavaller, i de la seva esposa Maria, filla del difunt Arnau del Bosc, senyor de Flix i de la Palma, Arnau, castlà de Gerb, Pericó, Berenguer i Guillem, donzells, que el 13 de gener de 1401 nomenaren procurador

51. Francesc de Santcliment reconegué, el 19 d'abril de 1404, que havia comprat per compte de Bartomeu Calbet. Atès que aquests pergamins són en procés de catalogació cal trobar-los per la data.

general Francesc Desmenges, notari de Balaguer, perquè defensés els seus drets, derivats del testament de l'avi Arnau, davant dels consellers de Barcelona. També consta que el 1403 hi havia un plet entre Francesc de Santcliment, donzell, procurador del seu pare, amb Bernat Carbó, síndic de Barcelona, i amb Pere de Muntaguda i Juci Alboleix, sarraí, síndics de Flix, plet que fou arbitrat per Joan d'Alfajari, Francesc Basset, doctor en decrets i ciutadà de Lleida, i Llorenç Pere, notari, que reconegueren haver rebut 150 florins d'or d'Aragó com a salari del seu arbitratge el 31 de desembre de 1403. És possible que aquest plet tingués relació amb una venda de censal efectuada per aquests síndics, el 1403, que tenien autorització de Bernat Carbó per vendre fins a 1.000 sous anuals de pensió, que havia de servir per pagar deutes per provisió de gra en un moment de carestia al Principat⁵²; és possible que Francesc de Santcliment considerés que, per una causa que desconeixem, perjudicava els seus interessos.

El fons de pergamins de l'Arxiu de la Ciutat de Barcelona conserva documentació complementària al pagament als creditors; hi havia casos en què la propietat dels censals i violaris o de les pensions era discutida entre persones d'una mateixa família, per exemple dels Tous. El 14 de desembre de 1401, després d'una sentència arbitral favorable a Elionor, filla del difunt Bernat de Tous, cavaller, el seu germà Bernat li cedí els drets sobre les pensions d'un censal mort de 1500 sous anuals de pensió que havia estat comprat per Pere Sescomes, donzell, senyor del castell de Saidins, marit d'Elionor, per 20.000 sb.; també s'hi troba la procuració feta per Elionor a favor del seu marit el 16 de desembre de 1400, en canvi, no ha sortit, de moment, la liquidació d'aquest censal i de les pensions endarrerides.

52. AHCB, Pergamins en curs de catalogació, pergami de 6 juliol 1403.

Els censalistas dels Santcliment

data liquidació	beneficiari ⁵³	quantitat cobrada	data compra censal/violari	preu compra
1400.12.20	Pere Gener, dr. en lleis, c. Ll.	223 ll. 6 s. 6 dj.	C:1388 per Francesc Basset, dr. en lleis, cedit a Gener el 1393	446 ll. 13 s. 4 d.
1400.12.20	Joan Subirà, dr. en lleis, c. Ll., proc. de Joan Mercer jr., resident a S.	100 fl.	deute d'Armau del Bosc a Berenguer de Cortilles, m. B.	
1400.12.20	Nicolau Gralla, c. Ll., fill de Bernat	116 ll. 14 s. 8 dj.	V. 1383 a F. de Santcliment	233 ll. 8 s. 2 d.
1400.12.20	Francesc Ramon, menor, abaixador de Ll.	60 ll.j.	C. 1388, comprat per Guillem Guerau, m. i blader Ll., cedit el 1391 a FR.	120 ll.j.
1400.12.20	Bernat de Navers, c. Ll.	138 ll. 12 s. 6 dj.	1383	V. 277 ll. 5 s.
1400.12.20	Bartomeu de Berga, apotecari Ll.	59 ll. 16 s. 8 dj.	V. de 600 s. 1389	119 ll. 15 s. 8 d.
1400.12.20	Pere Sunyer, veí de Torres (Ll.)	100 ll. j.	C. 1388	200 ll. j.
1400.12.21	Caterina, vídua de Joan Bertran, c. Ll.	71 ll. 4 s. 5 d. malla j.	C	142 ll. 9 s. 11 dj.
1400.12.23	Miquel d'Alcanyís, rector parròquia St. Andreu, Ll.	137 ll.	C. de 550 s. cedit a ell per Pere Pastor, proc. Nicolau Barbarà, m. T. el 1398	275 ll.
1400.12.23	Pere Llobet, de Falset	80 ll.	C: 1373	
1401.1.20	Guillemoneta, vídua de Galceran de Stiges, c.B., tutora de Galceranet fill i hereu de Bernat de Pratnarbonès, de la tresoreria reial i c. B.		C. de 1.400 s.	
1401.3.15	Bernat Carbó c.B	1.828 s. 2 d., de pensió i part lluïció	C. 30 ll., 1387	3.658 s. 4 d.
1401.3.24	Guerau Icard, hereu avi matern	527 ll. 18 s. i 4 d.	censal: 1386	?
1401.3.29	Guerau de Bescaran+	182 s. 2 d.	C. 30 ll., 1387	
1401.3.29	Blanca vídua Pere Desllor, donzell	7.027 s. 6 d.	C. de 1.000 s. comprat per 12.000 s. el 1386	14.055 sb.

data liquidació	beneficiari ⁵³	quantitat cobrada	data compra censal/violari	preu compra
1401.4.2	Antoni de Vilatorita, c.B, fill i hereu de Guerau, escrivà de ració de la duquessa	4.941 s. 10 d.	C. de 500 s. comprat per Guillem de Vilatorita, llic. lleis, i esposa Nicolau tutors Antoni, 1386	9.883 s. 8 d.
1401.4.13	Francesc Marquet, c.B., senyor casa de Palou	1.285 s. 1 d.	C. 400 s., 1386	2.570 s. 2 d.
1401.4.16	Bartomeu de Bonany, de l'oficina del mestre racional, c.B.	99 ll 9 s. 8 d.	C. de 600 s. comprat per 7.200 s. el 1383	198 ll. 19 s. 15 db
1401.4.19	Antoni Lledó not. B., proc. Pere de Montornès, donzell, senyor de Montornès	151 ll. 1 s. 5 d., lluïció 264 s. 9 d. C.	C. 1386	11.000 s.
1401.4.23	Arnau Piquer, proc. David Mercadell	167 ll., 5 s. 1 d. i malla	C. de 500 s. comprat per Berenguer Gallard, venut el 1380 a Bonastruc Mercadell, pare David	6.690 s. 3 d.
1401.4.26	Jaume Marquet c. B.	2.486 s. 10 db., lluïció 184 s. C	V. de 500 s., C de 500 s. 1388	8.500 s.
1401.4.26	Francesc Mir c. B.	3.221 s. 4 db, lluïció 281 s. 8 d. C	C. 1000 s. 1387	12.000 sb.
1401.4.28	Berenguer de Relat c. B., fill P. Ferriol, de B.	149 ll., 4 s., 10 d., lluïció 274 s. 10 d. C.	C. 1000 s. 1386	
1401.4.28	Bartomeu de Roda, m. B.	4.877 s. 1 d., lluïció 395 s. 4 d. C.	C. de 1000 s. comprat per Bernat Muner, paraire de draps de llana de B., cedit a ell	
1401.4.29	Joan Boscà, fill i hereu de Pere	163 ll. 15 s. 11 d. i malla	C. de 1000 s., 1383, preu 12.000 s	327 ll., 11 s. 1 d.
1401.5.1	Pere Ballester c.B.	5.286 s. 2 d.	C. de 200 s. comprat per 10.000 s i V. de 7.000 s., comprat per la mare, Elisenda, 1386	10.572 s. 4 d.
1401.5.6	Berenguer d'Olivera c.B.	136 ll. 10 s. 9 d.	C. de 1000 s., 1386, comprat per 10.000 s. el 1386	273 ll., 1 s. 6 d.

data liquidació	beneficiari⁵³	quantitat cobrada	data compra censal/violari	preu compra
1401.5.7	Jaume de Sos, mestre racional rei, c.B	82 ll.	C. de 500 s., 1383, preu 6.000 s.	164 ll.
1401.5.19	Antoni Riera, escrivà de ració del rei Pere	142 ll. 18 s. 6 d.	C. de 1.200 s. comprat per 13.200? sb. el 1386, havia cedit una part de les rendes als hereus de Ramon Busot c.B	285 ll. 19 sb.
1401.5.21	Pere Ponç, proc. Nicolau Perés i altres marmessors del difunt Ramon Ballester	112 ll. 1 s. 1 d.	C. de 800 s. comprat per 8.000 s. el 1386	224 ll. 2 s. 2 d., es lliura el doc. del censal
1401.5.27	Bernat Ferrer, candeler de cera B.	51 ll. 12 s. 1 db.	C. de 316 s. 8 d. comprat per 190 ll. el 1383	103 ll. 16 s. 2 db.
1401.5.28	Berenguer Beta, peter B.	58 ll. 17 s. 6 db.	C. de 400 s. comprat el 1386	118 ll. 15 sb.
1401.6.4	Maria, vídua de Pere Montsó, cavaller castlà de Gerb, filla Arnau del Bosc, c. Ll. exsenyor de Flix i la Palma	16.250 s. (lluició i pensió anual de 1250 s.)	C. 1353	15.000 s.
1401.6.6	Guillem Serra, c. Ll. hereu de Pere, m. Ll.	6.398 s. 6 dj		
1401.6.13	Bartomeu d'Ivorra	33 s. 6 d.	lluició C. comprat a Salvador del Bosc	
1401.7.4	Bernat Comar, proc. Berenguer Gallart c.Ll.	3.375 s. 3 d. de pensions	C., 1373	
1401.7.5	Bernat Comar, not. Falsat ara veí Ll. proc. Berenguer Gallart, abans de Falsat i ara de Ll., i Pere Boteller, not., proc. germans Abraham Jucef i Jucef de Tolosa, de Falsat	3.712 s. 5 d. i malla	C. de pensió 1.500 s. preu de 18.000 s., en el qual els jueus tenen 500 s. de la pensió	
1401.7.8	Antoni Ballester, ballester B	21 ll. 5 s. 6 d.	V., 1387	70 ll.
1401.7.13	Miquel d'Alcanyís pr. beneficiat seu Ll.	34 ll. 7 s. 6 d.	C. 550 s.	
1401.7.15	Pere de Masnou, calderer c.B., hereu de la muller, Maria	38 ll. 1 s. 10 d., llució 54 s. 2 d.	C. 250 s. 1391	

data liquidació	beneficiari ⁵³	quantitat cobrada	data compra censal/violari	preu compra
1401.7.15	Joan Agustí, monjo Ripoll, proc. fra Marc de Vilalba, llic. en decrets	162 ll. 4 s. 9 d.	C. 1000 s. comprat per Francesc Vilardell, m. B., llegat a Ripoll	
1401.7.29	Pere Tarascó, pr. catedral B.	49 ll. 3 s. 3 d.	C. de 300 s., 1383	98 ll. 6 s.
1401.8.8	Guillem Torró pr. B., proc. de Violant, esposa de Guillemonet Oliver, Sereneta, esposa de Felip de Ferrera i Joaneta, donzella, germanes, filles difunt Pere Sacosta, escrivà ració rei Joan i c.B.	55 ll. 19 s. 4 d.	V.	111 ll. 18 s. 8 d.
1401.8.8	Violant, esposa de Guillemonet Oliver, Sereneta, esposa de Felip de Ferrera	60 ll. 24 s. 4 d.		
1401.8.9	Pere Sunyer de Torres	26 ll.11 s. 5 dj.	C. de 333 s. 4 dj.	53 ll. 2 s. 10 dj.
1401.8.17	Ramon de Soleres, pr. de la catedral de B, proc. de Guillem Canyamás, rector església Masquefa		C de 600 s. 1387	222 ll. 14 s.
1401.8.22	Arnau Roure c.B.	226 ll. 4 s.	C. de 1000 s. i 2 V. de 500 s.	452 ll. 8 s.
1401.8.26	Pere Vallfreda, àlias Sabata c.B. i fills Pericó i Jaume, hereus de Pere de Vallfreda, colteller B.	63 ll. 15 s 2 d. 4.200 s.	cadascun, comprats per 17.000 s. V. 600 s., 1387, de preu de	127 ll. 10 s. 4 d.
1401.11.7	Bernat de Soldevila, pr. rector església Cabrera	74 ll., 11 s., 9 dj., incloses 34 ll. 7 s. 6 d que ja tenien època i les 28 ll. 11 s. 5 dj. d'època de Pere Sunyer de Torres de Segre		
1402.12.6	Bernat Sarrovira c.B. proc. del seu fill Ramon, hereu de l'avi R. Sarrovira	132 ll. 4 s. 3 db	C. 1383, preu 9.600 s.	132 ll. 4 s. 3 d.

data liquidació	beneficiari ⁵³	quantitat cobrada	data compra censal/violari	preu compra
1403.1.12	Berenguer de Matamala, canonge B., marmessor difunt Bernat de Santjust c.B	16 ll. 16 sb	C.	32 ll. 14 s
1403.9.5	Elionor, vídua R. Bussot c.B. i el gendre Guillem Mulet, de la casa del rei, c.B., administrador de Guillem, Bernat, Joanet i Elionor, fills seus i de la difunta Maria, hereva de R. Bussot	30 ll. 6 s. 2 db.	C. de 200 s., comprat el 1380? pel preu de 1.200 sb. per Antoni Rovira, escrivà de ració del rei, que l'havia cedit al difunt Antoni Bussot, tutor dels fills del difunt Ramon Bussot	60 ll. 12 s. 4 db.
1407.9.17	Bernat Carbó c.B.	122 ll. 6 s. 10 d.	C. 1387	244 ll. 13 s. 8 db.
1407.9.24	Antoni Bussot c.B., proc. de Violant, vídua Guillem Rovira, m. B., i de Lluís, fill natural del difunt Antoni Rovira, fill de Violant i de Guillem, i de Violant, filla del difunt Tomàs Sala, m. B. i d'Isabel, germana d'Antoni, ara casada amb Joan Ortal	191 ll., 4 s. 7 d. de llució de part del C.	C. de 1000 s., part del C. de 1.200, de preu 13.200 sb. comprat el 1386 pel difunt Antoni Rovira, que n'havia cedit 200 s. als hereus de Ramon Bussot el mateix any	382 ll. 9 s. 2 d., redempció de per 695 s. 5 d., redimits el 1401 314 s. 7 d.

53. Hem abreuiat els noms d'algunes ciutats, Barcelona: B.; Lleida: Ll.; S: Saragossa; Tarragona: T.; també mots com: censal: C; ciutadà: c.; doctor: dr.; llicenciat: llic.; mercader: m.; notari: not.; prevere: pr; procurador: proc.: violari: V.

La venda de Flix i la Palma i del Mas de Flix a la ciutat de Barcelona, l'any 1400, no solucionà, tampoc, l'endeutament dels Santcliment, malgrat que, com acabem de veure, la ciutat de Barcelona liquidà una gran part del deute. Els pagaments fets per Barcelona als creditors eren només de la meitat del que els Santcliment els devien. Si Barcelona esmerçà en els pagaments 15.000 lliures, hem de concloure que el deute pujava a més de 30.000 lliures, perquè hi havia creditors que no havien entrat en el pacte. Ens demanem com els Santcliment havien pogut acumular tant de deute i com gaudiren de tant de crèdit; la gent que els comprà censals i violaris fou molta, des d'eclesiàstics a mercaders, juristes, cavallers i oficials del rei, alguns dels quals eren de l'àrea de les finances reials, cosa que fa més comprensible que no es malfiessin; mentre que l'endeutament dels municipis era controlat pel rei, que autoritzava l'emissió de deute públic, sembla que ningú no controlava si les emissions dels particulars tenien la garantia suficient.

Els Santcliment havien aconseguit així salvar, de moment, la resta del seu patrimoni, però l'enorme deute que havien acumulat no havia resultat tot saldat. Quedava un sector creditor molt important, el capítol de Lleida i els ordes religiosos lleidatans. Cap dels documents de pagament localitzats per ara a l'Arxiu de la Ciutat de Barcelona no s'hi refereix i seria molta casualitat que en el procés de catalogació dels pergamins, fet de manera aleatòria, haguessin resultat discriminats aquests pagaments. Podem suposar que, el fet que un dels canonges més distingits de la seu de Lleida fos justament fill de Francesc de Santcliment, degué contenir la impaciència d'altres membres del capítol i es degué donar prioritat per al pagament, amb els diners de Barcelona, a altres sectors de creditors més molestos en aquells moments. Però més endavant, quan Pere de Santcliment ja no es trobà entre els canonges, el capítol esdevingué l'enemic principal dels Santcliment per l'exigència de controlar les terres de la família, que eren la penyora del deute. Les violentes querelles amb el capítol s'allargaren durant anys i anys i desembocaren en l'assassinat del canonge Barutell per gent a sou de la família, l'any 1432⁵⁴. L'acusació d'inducció a l'assassinat comportà per als Santcliment presó i confiscació temporal dels béns, sense perjudici dels creditors⁵⁵.

S'obrí llavors un llarg litigi que obligà tots els creditors a mostrar els seus drets. Aquesta és l'explicació que tots els pagaments fets per la ciutat, que hem resumit, i l'acord previ a la compra de Flix i la Palma per Barcelona, que publiquem en apèndix, redactats entre els anys 1400 i 1403, principalment, pel notari Bonanat Gil, escrivà de la ciutat, fossin estesos en pública forma entre els anys 1433 i 1435 pel notari Pere Soler, que actuà en nom d'un altre notari, Gabriel Canyelles, que era escrivà del Consell de la ciutat de Barcelona i havia heretat els protocols de Bonanat

54. Josep LLADONOSA I PUJOL, *Història de Lleida*, I, Tàrraga: F. Camps Calmet, 1972, pp. 629-630.

55. J.J. BUSQUETA, *La senyoria dels Santcliment*, pp. 87 i 98-99.

Gil a través del notari Berenguer d'Esplugues, que era qui n'havia rebut el llegat directe de Gil. Com passava sovint, els documents es trobaven en un manual d'aquest notari i no havien estat desenvolupats amb totes les clàusules ni escrits en pergami, operació que era cara⁵⁶. La ciutat de Barcelona, que havia efectuat els pagaments, ja tenia prou garantia amb el manual notarial del seu escrivà, però als tribunals calia presentar-hi documents en forma pública.

Els litigis pels béns dels Santcliment no conclogueren fins després de la guerra civil de 1462-1472. A la fi del segle XV, el fogatjament de 1497 demostra que cap dels llocs dels Santcliment no es trobava ja a les seves mans⁵⁷.

EPÍLEG: L'ÚS DE LA BARONIA DE FLIX PER AL TRÀFIC BLADER

Segons Carreras i Candi, la ciutat de Barcelona no trigà gaire a venjar-se dels perjudicis que li havia causat Tortosa en l'aprovisionament de blat i, des de la nova posició de Flix, aturà al riu les vitalles que anaven a Tortosa. Una negociació entre totes dues ciutats arribà al compromís mutu del respecte al trànsit dels blats de Tortosa per Flix i dels de Barcelona per Tortosa. Però aquesta darrera ciutat retingué novament blat de Barcelona l'any 1401 i la ciutat comtal decidí, llavors, portar el seu blat per terra de Flix a Salou. Ben aviat, però, mitjançant un acord amb el comte de Prades perquè li permetés travessar el seu territori, Barcelona agençà un camí perquè hi poguessin passar carros, des de l'antic castell de Banyoles, prop de Tivissa, que també fou comprat, fins al lloc anomenat Guardamar o Miramar, un llogarret situat entre Cambrils i Hospitalet, a la costa, i que la ciutat usà com a carregador; el camí i les obres a Miramar costaren 30.000 florins⁵⁸. També calgué negociar un acord, l'any 1406, amb l'arquebisbe de Tarragona i el capítol de la catedral per construir el carregador de Miramar o Guardamar i per fer la carretera que hi portava, ja que tenien drets a la plana sota el Coll de Balaguer⁵⁹. El blat era desembarcat a Banyoles, una mica més avall que Flix, i portat per terra fins a Miramar, on era embarcat novament i portat per mar a Barcelona. La ciutat construï un porxo a Banyoles per a descarregar-hi el blat i fortificà un dipòsit i carregador a Miramar, acabat, probablement pel juliol de 1411⁶⁰.

56. Maria Teresa FERRER I MALLOL, *La redacció de l'instrument notarial a Catalunya. Cèdules, manuals, llibres i cartes*, "Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos", IV (1974), pp. 29-192.

57. Josep IGLÉSIES, *El fogatge de 1497*, estudi i transcripció, Barcelona: Fundació Salvador Vives i Casajuana, II, pp. 171-173, 176, 183-184 i 186.

58. Francesc CARRERAS Y CANDI, *La ciutat de Barcelona*, Barcelona, s. a., pp. 652-653; Agustí DURAN I SANPERE, *Barcelona i la seva història*, 2, Barcelona, Curial, 1973, p. 426.

59. AHCB, pergamins en curs de catalogació, pergami de 23 de gener de 1406.

60. F. CARRERAS Y CANDI, *La ciutat de Barcelona*, pp. 652-653; A. DURAN I SANPERE, *Barcelona i la seva història*, 2, p. 426. *Manual de Novells Arditis*, I, p. 172.

Durant la guerra contra el rei Joan II, Barcelona perdé aquestes possessions, que no li foren tornades fins l'any 1481 per mà de Ferran II⁶¹.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1400, desembre, 8. Cervera

Capítols previs per a la venda de Flix, la Palma i el Mas de Flix a la ciutat de Barcelona concordats entre el venedor, Francesc de Santcliment i tota la seva família, els creditors i els representants de la ciutat de Barcelona. Foren estesos en pública forma i closos per un notari successor el 28 de febrer de 1435.

AHCB, Pergamins en procés de classificació.

In nomine Domini, amen. Noverint universi quod ego Ffranciscus de Sanctoclemente, domicellus, filius honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, nunc in remotis agentis, et procurator ad hec et alia dicti honorabilis patris mei, de qua procuracione constat per instrumentum publicum actum in Villanova Avinionensis diocesis, anno a nativitate /2/ Domini millesimo trecentesimo nonagesimo nono, indicione septima, die sexta mensis iunii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Benedicti pape terciidecimi anno quinto, et clausum per discretum Petrum de Ponte, clericum Gerundensis diocesis, publicum apostolica auctoritate notarium, agens in hiis de voluntate et /3/ expresso consensu venerabilium creditorum dicti honorabilis domini patris mei, ut infra patet, et nos, Petrus de Ussallio et Jacobus Logaya, iurisperitus, cives Barchinone, syndici, actores et procuratores ad infrascripta et alia legitime constituti ab universitate civitatis Barchinone et ab eius honorabilibus consiliariis, probis hominibus et /4/ singularibus, prout de dictis actoria, sindicatu et procuracione constat per instrumentum publicum, actum Barchinone, die proxime preteriti mensis novembris anni infrascripti et clausum per Bonanatum Egidii, notarium et scribam infrascriptum, in quibus sindicatu, actoria et procuracione decretum et auctoritas nobilis Arnaldi Guillelmi de Bellaria /5/, vicarii Barchinone, Aqualate et Vallensis, Modiliani et Modilianensis, intervenit, attendentes nos omnes super vendicione per dictum honorabilem Ffranciscum de Sanctoclemente, militem, patrem et principalem mei, dicti Ffrancisci de Sanctoclemente, universitati dicte civitatis Barchinone fienda de castris et locis de Fflix et de la Palma et /6/Manso de Fflix,

61. F. CARRERAS Y CANDI, *La ciutat de Barcelona*, p. 585.

in ripparia Iberis sistencium, diu est tractata et noviter concordata, fuisse facta et inter dictas partes concessa diversa capitula continencia hunc tenorem:

En nom de Déu sia e de madona sancta Maria amen. Sobre la venda a la ciutat de Barcelona^a fahedora dels castells e lochs de Flix e de la Palma e del mas de /7/ Fflix són fets e concordats los capitols següents:

Primerament, mossèn Ffrancesch de Santcliment, ara senyor dels dits castells e mas, per sí o son legítim procurador havent d'açò plen poder e special manament, farà e fermerà ab carta pública ab sagrament corroborada, venda a la dita ciutat de Barcelona e als seus e a qui /8/ ella volrà empertostemps per liure e ffranch alou dels dits castells e Mas ab tota jurisdicció civil e criminal e mer e mixt imperi, segons lo dit mossèn Ffrancesch ho posseheix e sos predecessors ho han acustomat de possehir e ab hòmens e fembres christians, juheus e moros e altres tèrmens e territoris, rendes, pertinències, drets /9/ e qualsevol esdeveniments d'aquells e ab la barcha del pas devers Leyda e ab lo dret de la barcha appellada de Juffa, que senyors del dit castell de Flix han acustomat pendre e lo dit mossèn Ffrancesch vuy pren o altri per ell, e ab tots vexells e altres arreus e furniments, axí de celler e de blat com /10/ altres qui en los dits castells e mas o alguns d'ells o tèrmens lurs fossen en temps que-l dit mossèn Ffrancesch de Santcliment hac possessió de aquells, tals però com vuy són. És entès, emperò, que-l dit mossèn Ffrancesch se-n puxa portar o fer portar tot ço que après la dita possessió ell hi ha aportat, adverant /11/ ho ell o son procurador ab sagrament. La qual venda de totes les dites coses farà lo dit venedor per preu de quinze milia lls. barch., ab larga e bastant evicció e ab obligació de tots sos béns, per la qual evicció se obligaran ab ell e sens ell les universitats e singulars persones dels castells /12/ e lochs d'Alcarraç, de Lardecans, de Montagut e de Çarocha en tot cas a la dita ciutat ab ferma e consentiment dels senyors de qui són e dels creadors del dit venedor, qui han fermat en lo poder de les sis persones per los dits venedor e creadors derrerament eletes. És entès, emperò, que la obli/13/gació que les dites universitats e singulars persones dels dits quatre castells e lochs feran per rahó de la dita evicció dur solament tant com concerna o puxa tocar al dret dels creadors, als quals los dits castells e mas són ensemps o departidament en qualsevol manera obligats /14/ per spay de quoranta anys, comptadors del dia de la possessió dels dits castells e mas a la dita ciutat liuradora anvant, mas en los cassos tocants vincles o en altra manera propietat dels dits castells e mas o alguns d'ells, la dita obligació de evicció sia perpetual e que-s faça per /15/ tal forma que en tot cas de evicció haja prompta execució, ço és que-n hojen sentència de condempnació en poder del honorable veguer de Leyda. E és entès més avant que per la dita obligació de la dita evicció la dita ciutat de Barcelona no puxa en alguna manera empexar en la paga /16/ dels quaranta milia sol. que les dites universitats dels dits quatre castells són tengudes pagar per certs anys als dits creadors o havent causa d'ells cascun any ne la execució per cessament de paga dels dits quorante milia sols. o part d'aquells contra les dites universitats o alguna d'elles /17/

fahedora tro la dita ciutat fos condemnada la evicció haver loch per sentència de què-s pogués seguir execució prompte, en lo qual cas la dita ciutat pogués empetrar tota execució contra les dites universitats o alguna d'elles per los dits quoranta milia sols. o part d'aquells fae/18/dora.

Ítem, en Ramon de Santcliment e en Ffrancescò de Santcliment, fills del dit mossèn Ffransesch, venedor, e mossèn Johan de Santcliment, fills del dit Ramon, fermaran en la dita venda e loharan e approvaran aquella e renunciaran a tot dret qui en qualsevol manera lus pogués pertànyer /19/ en los dits castells e mas e-s obligaran cascun d'ells per lo tot per la dita evicció ab lo dit venedor e sens ell a la dita ciutat, però solament obligaran per aquella evicció tots drets e totes accions que ensemps o departidament ara han o en esdevenidor hauran o poran haver en qualsevol /20/ manera e per qualsevol títol en e sobre los dits castells e lochs d'Elcarraç, de Vilanova de Remolins, de Lardecans, de Muntagut e de Çarocha o alguns d'ells e no altres béns lurs. E affermen los dits Ramon, Ffrancescò e Johan que los dits drets que han o hauran o altres que hagen ha/21/üts en los dits castells e lochs o alguns d'ells no han transportats ne alienats ne en altra manera obligats, exceptades les obligacions que per los dits Ramon e Fransescó són stades fetes a lurs mullers e exceptades les obligacions fetes a creadors, qui en la present venda consintran /22/. E si lo contrari era o-s apparia, en tal cas, per tanta quantitat com se apparia ésser fet en contrari, tots los altres béns lurs e de cascun d'ells fossen e romanguessen per la dita evicció obligats a la dita ciutat, e que la dita evicció e obligació d'aquella se fassa per tal forma que haja /23/ prompta execució, ço és que-n hogen sentència de condempnació en poder del dit veguer de Leyda.

Ítem, los dits mossèn Ffransesch de Sentcliment, venedor, e encara los dits Ramon de Santcliment, Ffrancescò de Santcliment e mossèn Johan de Santcliment e cascun d'ells per /24/ lo tot, sens derogació e novació alguna de la evicció dessús dita, prometen e juren, obligants a açò tots lurs béns, on que sien, presents e esdevenidors, que faran e daran obra ab acabament que dins sinch anys primervinents los dits castells de Fflix e de la Palma e lo Mas de Flix, ab lurs pertinències e drets, seran del /25/ tot desobligats e deliurats de tots e sengles deutes e càrrechs als quals sien tenguts o en qualsevol manera obligats per deutes o obligacions de senyors qui sien estats abans del dit mossèn Ffransesch, però que sia entès de tals deutes e càrrechs qui hagen obligació ab eficàcia contra los dits castells e mas e drets /26/ e pertinències d'aquells ensemps o depertidament e que durants los dits sinch anys lo dit mossèn Ffransesch e altres dessús dits pagaran o faran pagar íntegrament los fruyts o animals dels dits deutes e càrrechs, si per aquells alguns fruyts o animals pagar se deuen. E perquè la dita ciutat d'açò sia pus /27/ segura, les dites sis persones o aquells a qui açò-s pertanga, ab ferma e consentiment dels creadors qui en lo poder de les sis persones derrerament han fermat, cessionen e meten entre mans "nunc pro tunc" a la dita ciutat, donant-li ara compliment de títols a açò necessaris, trenta sinch milia sol. barch. /28/ pagadors a la dita ciutat o a qui ella volrà, en

lo cas dejús scrit, cascun dells dits cinch anys d'aquells quaranta mília sols. barch. dessús dits, que feta la dita venda les dites universitats d'Elcarraç, de Lardecans, de Muntagut e de Ça Roca per special pacte han a pagar per V anys a les dites sis persones o als /29/ dits creadors, ço és que si durants los dits sinch anys apparran o seran trobats alguns deutes o càrrechs, als quals los dits castells de Fflich e de la Palma e Mas de Fflich ensemps o departidament o drets o pertinències d'aquells sien tenguts o en qualsevol manera obligats de tal obligació que haja efficàcia per deutes /30/ o obligacions de senyors qui sian stats dels dits castells e mas abans del dit mossèn Ffransesch, venedor, les dites universitats en virtut de la present cessió sian tengudes respondre a la dita ciutat o a qui ella volrà, tantost com per ella o part sua seran requestes e no en altra manera per cascun dels dits sinch anys /31/ dels dits trenta sinch mília sols. o de tant com d'aquells en temps de la dita requesta per les dites universitats seria pagador de temps ladonchs esdevenidor, los quals trenta cinch mília sols. per cascun dels dits cinch anys o tant com d'aquells la dita ciutat o altra per ella en lo dit cas reebrà, puxa e haja la dita ciutat convertir en pagar, quitar e reembre, cobran d'aquèn cessions per deffendre la dita compra, los dits deutes e càrrechs, qui en la dita forma apparrien e fruyts o animals /32/ deguts per aquells e encara se-n pogués retenir totes messions que per los dits deutes e càrrechs o en altra manera qui per rahó de açò li hauria convengudes fer; emperò entès que vinent lo dit cas, tantost com los dits castells e mas ab tots lurs drets e pertinències fossen dels dits deutes e càrrechs aparents íntegrament desobligats /33/ e quitats, cessàs e degués cessar la prestació dels dits trenta sinch mília sols. a la dita ciutat per les dites universitats fahedora e la dita ciutat restituís e hagués a restituir a les dites sis persones o als dits creadors los dits trenta sinch mília sols. e la percepció d'aquells. E d'aquesta cessió la dita ciutat puxa usar tantes vega/34/des com durants los dits sinch anys lo cas se seguiria, ço és si après que hauria restituïts los dits trenta sinch mília sols. e la prestació d'aquells apparrian alguns altres dels dits càrrechs o deutes en lo present capítol expressats.

Ítem, lo dit mossèn Ffransesch, venedor, farà fermar, loar e approvar la dita venda a les dites sis persones /35/ e encara a tots sos creadors qui en lo poder de les dites VI persones han fermat e farà que aquells creadors seus que seran en tot o en part pagats del dit preu, vullas que hagen fermat o no en lo poder, de las sis personas, cessionaran sens evicció de lurs béns a la dita ciutat per deffensió de la dita compra et "ad agendum in causa eviccionis"^b tot dret a ells en qualsevol manera pertanyent o pertànyer podent o devent contra lo dit mossèn Ffran/36/sesch e altres dessús dits béns seus per tot ço que-ls serà pagat e encara més avant per tant com de lur deute per rahó de la dita paga relexaran o remetran al dit mossèn Ffransesch, venedor, e més avant ferà lo dit venedor e darà obra ab acabament que los altres dels dits creadors qui, però, hagen fermat en lo poder de las VI /37/ personas e qui del dit preu en tot o en part no seran pagats, renunciaran a tota acció e demanda e altre qualsevol dret que en qualsevol manera lurs pertanga o poguessen haver ara o en

esdevenidor en los dits castells e mas e drets e pertinències d'aquells o d'alguns d'ells per aquells deutes, emperò, per los quals hagen fermat en lo poder /38/ de las sis persones e no per altres e loharan e aprovaran totes obligacions que ls dits Ramon, Ffrancescò e mossèn Johan de Santcliment e les dites quatre universitats e singulars d'elles faran o hauran fetes per la dita evicció. E renunciaran a tots drets e accions per los quals les dites obligacions o les execucions faedores per aquelles /39/ poguessen en qualsevol manera empatxar, salvat emperò e retengut als dits creadors que per açò en res no sia derogat a les obligacions a ells romanents dels altres castells e lochs e béns del dit mossèn Ffrancesch venedor e de sos fills e nores e universitats e tots altres a ells obligats ne a qualsevol capítols fets e fermats /40/ entre los dits creadors d'una part e los dits mossèn Ffrancesch e altres obligats ensemps o departidament de la altra part, sinó en tant com per la dita evicció preposen la dita ciutat a si meteus o en altra manera poria ésser perjudicial a la dita ciutat. És entès, emperò, que per açò no sia fet perjudici algun a la /41/ desobligació de deutes e càrrechs antichs, si alguns havents obligació ab efficàcia n'aparien, als quals los dits castells e mas sien obligats, fahedora per la dita ciutat o qui ella volrà, segons la forma del precedent terç capítol dels dits trenta e sinch milia sols. que de les dites universitats per sinch anys en lo dit cas deu e /42/ pot reebre.

Item, lo dit venedor farà de present fermar, loar e aprovar la dita venda ab sacrament e ab plena renunciació de tota obligació e dret qui ara o en esdevenidor pertangués o pogués pertànyer en qualsevol manera per dret de legítima o suplement d'aquella o per lexa o donació o dret de successió o per /43/ dots e spolis e ypotheca o obligació d'aquells o per qualsevol altre títol, causa o rahó en los dits castells e mas, drets e pertinències d'aquells a mossèn Pere de Sentcliment, canonge e pabordre de Leyda, fill del dit mossèn Ffrancesch, venedor, e a madona Aldonça, muller del dit Ramon de Santcliment, e a /44/ madona Caterina, muller del dit en Ffrancescò de Santcliment, e a tots e sengles fills, axí mascles com fembres, dels dits Ramon e Ffrancescò de Santcliment e encara farà de present lohar e aprovar per les dites dones les obligacions per los dits marits lurs fahedores per la dita evicció, segons dessús /45/ és contengut, e renunciar a lurs dots e spolis e a tots altres drets a elles e a cascuna d'elles en los béns dels dits marits lurs en qualsevol manera pertanyents e pertànyer podents, ara o en esdevenidor, tant com poguessen empatxar qualsevol execució que la dita ciutat requerís ésser feta en los /46/ béns dels dits marits lurs, en virtut de la dita evicció e obligacions per aquella fahedores. Emperò, la dita madona Caterina, muller del dit en Ffrancescò de Santcliment, se puxa retenir sens perjudici algú de la dita evicció e obligacions per aquella faedores tot dret a ella pertanyent en e sobre los béns d'en /47/ Arnau del Bosch, ciutadà de Leyda, per rahó del exovar de madona Violant, quondam, muller del dit Arnau e germana de la dita madona Caterina, com a aquell dret la dita dona no entena a renunciar.

Ítem, vol lo dit venedor e plau a la dita ciutat de Barcelona e és lur intenció que-ls dits castells de /48/ Flix e de la Palma e Mas de Flix, ab lurs térmens, pertinències e drets sian e romanguen en vehinatge de la ciutat de Leyda e en contribució d'aquella, axí com vuy són. Emperò que, si per la dita contribució serà res degut a la dita ciutat de Leyda lo dia que la possessió dels dits castells e mas /49/ serà liurada a la dita ciutat de Barcelona, tot allò haja e sia tengut pagar lo dit venedor e no pas la dita ciutat de Barcelona.

Ítem que lo dit venedor, tantost com fer se puxa, après que la dita venda serà fermada e les dites quatre universitats e los dits Ramon, Ffrancescò e mossèn Johan /50/ de Sentcliment, mossèn Pere de Sentcliment e madona Aldonça, muller del dit Ramon, e madona Caterina, muller del dit Ffrancescò e les dites sis persones e encara tots los dits creadors qui darrerament han fermat en lo poder de las sis persones hauran fermat en la dita venda, segons la forma dessús dita o abans de les fermes de les /51/ dites sis persones e creadors, si les parts se-n concordaran, haja a liurar possessió "vel quasi" dels dits castells de Fflix e de la Palma e Mas de Flix e de totes rendes, térmens, drets e pertinències d'aquells a la dita ciutat de Barcelona o a qui ella volrà "vacua libera et expedita", segons que possessió de semblants coses és acostumada /52/ liurar, al qual liurament de possessió consenten les dites sis persones o los dits creadors tant com sia necessari. Retengut, però, als dits creadors que per lo dit liurament de possessió no-ls sia fet perjudici algú en deutes que per universitats o singulars dels dits castells de Flix e de la Palma e Mas de Flix per rendes d'aquells /53/ o en altra manera lus sian deguts lo dia de la dita possessió, ans en los dits deutes lurs romanga tot lur dret salve.

Ítem, que-*l* dit venedor haja a dar a la dita ciutat de Barcelona compliment de títols necessaris a la dita venda, segons que són designats en una cèdula estant en poder del notari dejús scrit, dels quals /54/ títols les parts són en concòrdia. E més avant lo dit venedor o son procurador e encara los dits mossèn Pere de Santcliment, Ramon de Santcliment e Ffrancescò de Sentcliment, ffills seus, juraran que daran a la dita ciutat tots altres títols e cartes que hagen e haver puxen, fahén sobre açò tota lur diligència. E denunciaran a la /55/ dita ciutat tots altres que sàpien o puxen saber ésser en poder de qualsevol persones e fer en qualsevol manera per los dits castells de Fflix e de la Palma e Mas de Flix, drets e pertinències d'aquells.

Ítem, que les àpoches, fins e cessions que-ls dits creadors, als quals serà satisfet del dit preu, faran a la ciutat, se du/56/ pliquen e que-ls dits venedor e creadors a ses messions les puxen haver per lur interès, si-s volran, axí com la dita ciutat. E encara que la dita ciutat sia tenguda a donar translats auttèntichs de les cartes velles que restituïran los dits creadors reebens satisfacció del dit preu als dits venedor e creadors, a lurs /57/ emperò messions, o exhibir aquelles en juy dins la dita ciutat de Barcelona tota vegada que-n sia raquesta. E més avant, sia tenguda la dita ciutat de Barcelona tota vegada que li serà demanat, constituir un síndich ab plen poder de deffensar per les dites cessions que haurà dels dits creadors e en altra /58/ manera, tam

bé en la ciutat de Leyda com en altra part, los dits castells e lochs d'Alcarraç, de Vilanova de Remolins, de Lardecans, de Montagut e de Ça Rocha, e tots altres béns qui a la dita ciutat seran per la dita evicció obligats, de tots e sengles creadors del dit venedor qui no hagen derrerament fermat /59/ en lo poder de les dites sis persones sobre totes execucions que volguessen fer en los dits castells e lochs, universitats e singulars d'aquells o altres béns a la dita evicció obligats e ab poder de fer per la dita ciutat de Barcelona totes coses a la dita deffensió necessàries, tant com porà tocar interès de la dita ciutat per la dita evicció, però /60/ que la dita deffensió se haja a ffer tota vegada sens tot càrrech, messió e dan de la dita ciutat de Barcelona, la qual tampoch no sia tenguda al dit síndich de salari o satisfacció alguna per sos treballs.

Ítem la dita ciutat de Barcelona o aquells qui per ella seran a açò depputats pagaran e sian tenguts pagar les dites quinze /61/ milia lliures, preu dessus dit, en la forma següent, ço és, que feta e fermada per lo dit venedor o procurador seu la dita venda e àpocha del dit preu íntegrament e liurada plenàriament la dita possessió, la dita ciutat sia encontinent tenguda donar deu milia lliures departidores entre-ls dits creadors qui derrerament /62/ han fermat en lo poder de las dites sis persones, segons que per los dits creadors entrevinent-hi per son interès lo dit venedor, serà acordat. Entès, emperò, que la dita ciutat, la qual après ferma de les dites venda e àpocha e liurament de possessió romanga per lo dit preu obligada als dits creadors e no pas al dit venedor o aquells /63/ qui per ella a açò seran depputats, no-s desisquen de les dites deu milia lliures o part d'aquelles sinó liurant a cascun dels dits creadors sa part, present e assistent, si ésser-hi volrà, per son interès lo dit venedor o son procurador e que aquell creador qui reebrà la sua part haja a restituhir a la ciutat los títols e cartes e fermar les cessions /64/ e altres coses dessus dites, segons forma dels presents capítols. E més avant que si algun o alguns dels dits creadors qui derrerament hagen fermat en lo poder de las sis persones no volia fermar e complir totes les coses en los presents capítols contengudes, tant com a ell s'esguard, la dita ciutat o aquells qui per ella a açò seran depputats se /65/ puxen aturar de las dites deu milia lliures aquella quantitat o part que li pertanyeria en lo dit preu prorata de son deute, segons més o menys d'açò que-ls altres creadors hauran reebut, la qual quantitat la ciutat fos tenguda pagar reyalmment al dit creador o creadors o altre creador o altres creadors dels dessus dits a qui seria consignada, /66/ tota vegada que fermassen e complissen les coses en los presents capítols contengudes e declarades tant com a ells convendrien a fermar e complir. E les sinch milia lliures restants del dit preu se paguen per la forma següent, ço és, que d'aquelles se ratengua la ciutat per reembre e pagar los censals e càrrechs dejús scrits, als quals /67/ los dits castells de Flix e de la Palma e-l Mas de Flix e drets e pertinències d'aquells són obligats per càrrechs o fets de senyors antichs, les quantitats següents:

Primerament, quinze milia sols. barchns., qui són preu d'un censal mort de mil doents e sinquanta sols. barchns. que madona Maria, muller de mossèn Pere de Muntsonís /68/ quondam, reeb cascun any a tres de juny e una pensió íntegra del dit censal, qui són mil doents e sinquanta sol. barchns, encara més, per la prorata

de tres de juny prop passat tro a dotze del present mes de deembre que, Déu volent, se liurarà a la dita ciutat la possessió del dit castell de Flix, qui són sis mesos, nou dies, sis-sents /69/ cinquanta dos sols e vuyt diners barchns.

Ítem, tres milia e sis-cents sous jaquesos, que són preu d'un altra censal mort de treents sous jaquesos que n'Arnau Guiu de Leyda reeb cascun any a quatorse de setembre e una pensió íntegra del dit censal que són treents sous jaquesos. E encara més per la prorata de quatorze de /70/setembre prop passat tro al dit dotzèn dia del present mes de deembre, qui són dos mesos, vint e vuyt dies, setanta tres sols. e quatre drs. de jaquesos.

Ítem, deevuyt milia sous jaquesos, que són preu d'un altre censal mort de huyt-sents sous jaquesos que la marmessoria d'en Pere Espalargues quondam de Leyda e per ella los ma/71/jorals dels drapers e dels pellicers de Leyda reeben cascun any la meytat a Santa Maria de febrer e l'altra meytat a Santa Maria d'agost e una pensió íntegra del dit censal qui són vuytsents sous jaquesos, e encara més per la prorata de quinze d'agost prop passat que fo la dita festa de madona Santa Maria tro al dit /72/ dotzèn die de deembre present que són tres mesos e vint e set dies, doents sexanta sols. e un diner de jaquesos.

Ítem, quatre milia sous jaquesos que són preu d'un altre censal mort de treents trente-tres sous e quatre drs. jaquesos qu'en Guillem Serra de Leyda reeb cascun any a quatre dies d'agost /73/ e una pensió íntegra del dit censal, qui són treents trente e tres sols. e quatre diners jaquesos. E encara més per la prorata de quatre d'agost prop passat tro al dit dotzèn die de deembre present, que són quatre mesos vuyt dies, cent e deuyt sous e sinch drs. de jaquesos.

Ítem, mil e vuyt cents /74/ sous jaquesos, que són preu d'un violari de treents sols. jaquesos que-l dit Guillem Serra reeb cascun any, lo dit quart die d'agost, e una pensió íntegra del dit violari, que són treents sous jaquesos, e més encara per la prorata de quatre d'agost prop passat tro al dit dotzèn die deembre present, que són altres qua/75/tre mesos, vuyt dies, cent e VI sols. e vuyt diners de jaquesos.

Ítem, vuytcents sinquanta sous barchns., que són preu d'un altre censal mort de setanta sols. X drs. barchns. que-n Pere Vallès, prevera beneficiat en la sgleya del loc de la Figuera, del bisbat de Tortosa, reeb cascun any en la festa de Nadal, e una pensió /76/ del dit censal, que abatuts II ss. VI drs. bar., qui pertanyen pagar a la dita ciutat en la pensió del dit censal ja pagada per la festa de Nadal propvinent, per dotze dies que ha del dit dotzèn dia del present mes, que serà liurada la dita possessió, tro a la dita festa de Nadal primer /77/ esdevenidora, sexanta vuyt sols, quatre drs. barchns.

Ítem, mil e cent sous barchns. per los quals l'onrat en Johan Mercer, de la ciutat de Ceragoça té penyora certes cartes e títols fahents molt per la jurisdicció e altres drets dels dits castells de Flix e de la Palma e Mas de Flix, les quals cartes e títols /78/ són d'aquelles o d'aquells qui deuen ésser dats a la ciutat per lo dit venedor. Los quals censals o càrrechs dessus expressats, qui reduïts jaquesos a barchnsos,

a rahó de dos [s]ous més per lliura, segons valen al present, pugen a suma de dos milia cinch centes setanta nou lliures, un sou e onze dr. barchns., que la dita ciutat sia ten/79/guda reebre e quitar, cobran d'aquèn degudes cessions dins un any, del dit dotzèn dia del present mes de deembre a avant comptador. E més avant la dita ciutat per sí o son síndich ab poder bastant, sia tenguda assegurar sufficientment acreedors del dit mossèn Ffrancesch de Santcliment, venedor, qui sien /80/ de la veu de Ffalçet e de Tiviça, als quals los dits castells de Fflix e de la Palma e Mas de Fflix sien specialment o generalment obligats, a pagar dins un any, del dit dotzèn die de deembre que la dita possessió de Fflix, segons dessús és dit, deu ésser liurada a avant comptador, mil e vuycentes lliures e dos sous e obolum/81/ barchns., los dits emperò creedors de Falçet fermants e complents, encontinent feta la dita seguretata, tot ço e quant los altres creedors qui reebbran part de les dites deu milia lliures deuen fermar e complir segons forma dels presents capítols e les restants sis centes vuit lliures e setze sous e obolum barchns. a compli/82/ment de les dites sinch milia lliures, la dita ciutat sia tenguda assegurar per la dita forma a creedors del dit mossèn Ffrancesch, venedor, qui sian de la veu de Barcelona, qui hagen fermat derrerament en lo poder de les dites sis persones, a pagar dins un any, del dit dotzèn dia del present mes de deembre a avant /83/comptador, los dits emperò creedors de la veu de Barcelona fermants e complents per ço que ls serà assegurat tot ço e quant aquells qui reebbran part de las dites deu milia lliures deuen fermar e complir segons dessús és expressat.

Ítem, la dita ciutat de Barcelona o son síndich o síndichs ab plen poder d'una part e los dits venedors, /84/ fills e néts e nores e universitats e les dites sis persones e los dits creedors qui derrerament han fermat en lo poder de aquelles, tam bé ensemps com departidament, de la altra, comprometen de present, sots pena de cent milia sous barchns, ço és la dita ciutat de Barcelona en un dels seus advocats ordinaris e tots los altres dessús /85/ dits en la un dels advocats ordinaris de la ciutat de Leyda, ço és en aquell que cascuna part en temps que loch serà elegirà e volrà, en àrbitres e arbitradors e amigables composadors donants lus plen poder e auctoritat de determenar, decisir, declarar e interpretar, dins la ciutat de Tarragona, la qual les parts a açò/86/ diputen simplament e de pla, tota sollempnitat de dret e figura de juy a part posades, per via de dret o amigablement, segons als dits àrbitres e arbitradors parrà fahedor, totes qüestions, debats, duptes e obscuritats que sobre los presents capítols o en ells o per rahó de la dita venda o incidents, emergents e deppendens d'aquella /87/ puxen ésser quant que quant entre la dita ciutat d'una part e los altres dessús dits ensemps o departidament de la altra. E en cas de discòrdia dels dits àrbitres e arbitradors, les dites parts elegexen en tercer lo jutge dels apells de la ciutat de Tarragona, qui ara és o per temps serà qui ab la un dels dits àrbitres discordants /88/ puxa les dites qüestions, duptes, debats e obscuritats determenar, decisir, declarar e interpretar. E prometen les dites parts, sots la dita pena e encara sots obligació de tots lurs béns, tenir e servir tot ço e quant per los dits àrbi-

tres e arbitradors, e en cars de discòrdia per la un d'ells ab lo dit tercer serà determenat, decidit /89/ declarat e interpretat, tota apellació, reclamació e recors, als quals les dites parts en tot cars renunciem expressament de tot en tot, remoguts e cessants. E volen e consenten les dites parts que-l present compromès, sens alguna preffinició de temps, sia dictat tant bastantment com dictar se puxa. E que tota vegada que-s seguiran /90/ o exiran algunes de les dites qüestions, debats, duptes e obscuritats, cascuna de les dites parts puxa pendre e elegir aquell dels dits advocats qui ladonchs seran que més volrà. E que en contumàcia del un dels dits àrbitres e arbitradors qui a la dita ciutat de Tarragona raquest per l'altre, qui en temps de tal requesta /91/ hagués ja ésser en aquella dins vuyt dies après que la dita requesta li serà presentada, no volgués venir o vengut no volgués en los dits affers entendre e procehir, l'altre àrbitre e arbitrador ab lo dit tercer poguessen les dites qüestions, debats, duptes e obscuritats que ladonchs serien determenar, decidir, declarar e interpretar tantes vegades com lo cas se se/92/guiria.

Ítem, volen les dites parts que de totes e sengles coses en los presents capitols contengudes sian fetes e a les dites parts, per qui facen, liurades totes e sengles e tantes cartes com seran demanades, dictadores ab totes promissions, stipulacions, obligacions, renunciacions, sacraments, cauteles e clàusules útils e profitoses a seny e conexença de un jurista elegidor per la dita /93/ ciutat, tant com fassen per ella, e de un altre jurista elegidor per los dits fills e néts e nores e universitats, tant com ensemps o departidament fassen per ells, e de un altre juriste elegidor per los dits creadors, tant com ensemps o departidament facen per ells, e del notari en poder del qual se fermanan los dits capitols, substància no mudada.

Tenore presentis nominibus antedictis iamdicta capitula et quolibet eorum laudamus, approbamus ac concedimus et firmamus eaque /94/ omnia et contenta in eis utraque pars nostrum in quantum dictos principales nostros comprehendant et comprehendere videantur tenere et servare promittimus altera pars alteri ad invicem et vicissim, omnibus dilacione et excepcione remotis. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis et complendis ac firmiter observandis obligamus pars parti, videlicet ego dictus Ffranciscus de Sanctoclemente /95/ omnia et singula bona et iura dicti domini patris et principalis mei et nos dicti Petrus de Ussallio et Jacobus Logaya omnia bona dicte universitatis Barchinone principalis nostre et eius singularium ubique habita et habenda, iurantes sponte iam dictis nominibus in animas dictorum principalium nostrorum per dominum Deum et eius sancta quatuor /96/ Evangelia, manibus nostris tacta, contra predicta vel eorum aliqua non facere vel venire aliquo iure, causa vet etiam racione. Renunciantesque quilibet nostrum insolidum nominibus antedictis omnibus legibus, iuribus, usaticis, constitutionibus, usanciis et consuetudinibus, auxiliis et benefiiciis, quibus contra predicta vel eorum et aliqua dicti principales /97/ nostri aut nos facere vel venire possemus aut possent qualitercumque.

Ad hec ego, Petrus Ginerii, legum doctor, civis Ilerde, yconomus, syndicus, actor et procurator legitime constitutus et substitutus ab universis et singulis creditoribus tam ecclesiasticis quam secularibus de voce seu nomine civitatis Ilerde dicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, quibusdam paucis exceptis, ut /98/ de dictis sindicatibus, actoriis et procuracionibus quo ad dictos creditores ecclesiasticos seculares patet per quoddam publicum instrumentum, actum Ilerde sub diversis calendariis, quorum primum est tercie diey aprilis proxime preteriti et anni infrascripti, auctoritzatum per venerabilem Jacobum Aragones, vicarium in speritualibus et temporalibus sede vaccante ecclesie Ilerdensis, et clausum per discretum Lauren/99/cium Petri, notarium publicum per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, et quoad dictos creditores ecclesiasticos regulares ordinum fratrum Predicatorum, Minorum, Sancte Marie de Monte Carmelo et Heremitarum Sancti Augustini dicte civitatis Ilerde patet per aliud publicum instrumentum, actum Ilerde sub diversis calendariis, quorum primum est sexte /100/ diey dicti mensis aprilis anni infrascripti et clausum per dictum Laurencium Petri, notarium, et quoad dictos creditores laycos patet per aliud publicum instrumentum, actum Ilerde sub diversis calendariis, quorum primum est dicte tercie diei aprilis anni infrascripti, auctoritzatum per nobilem Dalmacium de Queralto, militem, curiam et vicarium /101/ Ilerde et Pallariensis, et clausum per dictum Laurencium Petri, notarium.

Et ego, Bartholomeus de Bonany, de domo domini regis et civis Barchinone, actor et procurator constitutus et substitutus ab universis et singulis creditoribus eclesiasticis et secularibus de voce seu nomine civitatis Barchinone predicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, /102/ quibusdam paucis exceptis, ut de dictis actoriis et procuracionibus patet per aliud publicum instrumentum, actum Barchinone sub diversis calendariis, quorum primum est octave diei ianuarii predicti anni infrascripti, auctoritzatum per nobilem Arnaldum Guillermi de Bellaria, vicarium Barchinone et Vallensis, et clausum per /103/ discretum Bartholomeum Exemeno, notarium publicum Barchinone.

Et ego, Petrus Botallerii, notarium auctoritate regia, habitator ville Falceti, actor et procurator constitutus et substitutus ab universis et singulis creditoribus christianis et iudeis de voce seu nomine villarum Falceti et Tivicie comitatus Montanearum de Prades preffati honorabilis Francisci de /104/ Sancto Clemente, militis, quibusdam paucis exceptis, ut de dictis actoriis et procuracionibus patet per aliud publicum instrumentum, actum Falceti de licencia venerabilis Petri Moranes, rectoris ecclesie dicte ville, decima die octobris predicti anni infrascripti, auctoritzatum per venerabilem Petrum Aycart, militem, procuratorem et actorem generalem comitatus /105/ Montanearum de Prades, et clausum per discretum Guillelmum Ferrarii, auctoritate regia notarium publicum per totam terram et dominacionem dicti domini regis Aragonum, nominibus nostris propriis, ut creditores dicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, et nominibus dictorum aliorum creditorum eiusdem hono-

rabilis Ffrancisci de /106/ Sanctoclemente, militis, principalium nostrorum, a quibus ad hec et alia in dictis instrumentis habemus plenariam potestatem.

Et ego, Raymundus de Sancto Clemente, domicellus, ffilius iamdicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, nomine meo proprio et ut pater et legitimus administrator Johannis de Sanctoclemente, militis, Ffran/107/cisconi de Sanctoclemente, Raymundeti de Sanctoclemente, Thome de Sanctoclemente, adulatorum, et Guillelmi de Sanctoclemente, pupilli, ffiliorum meorum in mea potestate patria constitutorum. Et ego, dictus Raymundetus de Sanctoclemente, ffilius dicti Raymundi, presentis, volentis et auctorizantis.

Et ego, dictus Ffranciscus de Sanctoclemente, /108/ ffilius dicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, nomine meo proprio et ut pater et legitimus administrator Thome de Sanctoclemente, ffilii mei adulti, in mea potestate patria constituti.

Et ego, Petrus de Sanctoclemente, canonicus et prepositus Ilerdensis, ffilius dicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, nomine meo proprio et /109/ ut procurator ad hec et alia dicti venerabilis Johannis de Sanctoclemente, militis, ffilii dicti venerabilis Raymundi de Sanctoclemente, ffratris mei, de qua procuracione constat per aliud publicum instrumentum, actum Barchinone, tercia decima die septembris eiusdem anni infrascripti et clausum per dictum Laurencium Petri, notarium.

Et ego, /110/ dictus Petrus Generii, legum doctor, ut procurator ad hec et alia venerabilium dominarum Aldoncie, uxoris dicti Raymundi de Sancto Clemente, et Caterine, uxoris dicti Ffrancisci de Sanctoclemente, domicellorum, et Ffrancisce domicelle, ffilie dicti venerabilis Raymundi de Sanctoclemente sponseque venerabilis Orimandi Pinyol, domicelli, filii /111/ venerabilis Guillelmi Pinyol, militis, ut patet per instrumentum in quo intervenit consensu et firma dictorum Raymundi de Sanctoclemente et Ffrancisci de Sanctoclemente, maritorum, et Orimandi Pinyol sponsi dictarum consentiencium, actum in loco de Alcarracio sub diversis calendariis, quorum primum est vicesime /112/ octave diei proxime dicti mensis octobris et clausum per dictum Laurencium Petri, notarium.

Et nos, Simon Gaseti et Petrus de Villa, vicini seu habitatores castris et loci de Alcarracio, vicarie Ilerde, nominibus nostris propriis et ut syndici, actores et procuratores ad infrascripta et plura alia universitatis et sin/113/gularium dicti castris et loci de Alcarracio, ut constat alio publico instrumento, acto in dicto loco de Alcarracio, die jovis, vicesima octava dicti mensis octobris anni infrascripti, auctorizato per Raymundum de Granyanella, baiulum dicti loci, et clauso per dictum Laurencium Petri, notarium.

Et ego, Petrus Martini, vicinus seu habitator /114/ castris et loci de Monteacuto dicte vicarie Ilerde, nomine meo proprio et ut syndicus, actor et procurator ad hec et alia universitatis et singularium dicti castris et loci de Monteacuto, ut constat alio publico instrumento, acto in dicto loco de Monteacuto, dicta die jovis, vicesima

octava octobris, auctoritzato per Bernardum de Gui/115/mera, baiulum dicti loci de Monteacuto^b, et clauso per dictum Laurencium Petri, notarium.

Et ego, Dominicus Berengarii, ffilius Arnaldi Berengarii, vicinus seu habitator castris et loci de Lardecans dicte vicarie Ilerde, nomine meo proprio et ut syndicus, actor et procurator ad hec et alia universitatis et singularium dicti castris et loci /116/ de Lardecans, ut constat alio publico instrumento, acto in dicto loco de Lardecans, die veneris, vicesima nona proxime dicti mensis octobris, auctoritzato per Arnaldum Oro, baiulum dicti loci de Lardecans, et clauso per dictum Laurencium Petri, notarium.

Et ego, Arnaldus Fferrarii, vicinus seu habitator castris et loci de Ça Rocha /117/ dicte vicarie Ilerde, nomine meo proprio et ut syndicus, actor et procurator ad hec et alia universitatis et singularium dicti castris et loci de Ça Rocha, ut constat alio publico instrumento, acto in dicto loco de Ça Rocha, die sabbati, tricesima dicti proxime scripti mensis octobris, auctoritzato per Petrum Centoll, baiulum dicti loci de Ça Rocha, /118/ et clauso per dictum Laurencium Petri, notarium.

Et ego, dictus Thomas de Sanctoclemente, adultus, ffilius dicti venerabilis Raymundi de Sanctoclemente, domicelli. Et ego, dictus Thomas de Sanctoclemente, adultus, ffilius dicti venerabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, domicelli. Et ego, preffatus Ffranciscus de Sanctoclemente, domicellus, ffilius /119/ dicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, ut procurator ad hec et alia dicti Ffrancisoni de Sanctoclemente, adulti, filii dicti venerabilis Raymundi de Sanctoclemente, fratris mei, ut apparet de dicta procuracione alio publico instrumento, acto Ilerde, quintadecima die eiusdem proxime scripti mensis octobris, et clauso per dictum Laurencium Petri, notarium.

Omnes /120/ superius nominati, nominibus nostris propriis et nominibus dictorum principalium nostrorum, preinserta omnia capitula, de voluntate nostra et nobis predictis nominibus intervenientibus et consentientibus facta et concordata, omnia et singula in eis et quolibet eorum contenta et specificata laudamus, approbamus, ratificamus et firmamus eaque, in quantum /121/ quemlibet nostrum et dictorum principalium nostrorum comprehendant seu astringere videantur, iamdictis nominibus servare et complere promittimus sub bonorum nostrorum et dictorum principalium nostrorum ubique habitorum et habendorum obligacione, iurantes sponte in animas nostras et dictorum principalium nostrorum per dominum /122/ Deum et eius sancta quatuor Evangelia, per quemlibet nostrum preffatis nominibus corporaliter tacta, contra predicta vel eorum aliqua nos aut dictos principales nostros non facere vel venire aliqua racione seu causa. Et renunciantes preffatis nominibus de certa sciencia et consulte omnibus legibus et iuribus canonicis et civilibus, usaticis, /123/ constitutionibus et consuetudinibus ac stilis curiarum quorumcumque locorum auxiliis et benefficiis restitutionis in integrum et omnibus aliis auxiliis et benefficiis quibus nos vel dicti principales nostri possemus aut possent contra predicta vel eorum aliqua facere vel quomodolibet se iuvare.

Et ego, Simon de Lauro, domicellus, habitator Bar/124/chinone, attendens predictos creditores de voce seu nomine dicte civitatis Barchinone iamdicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, cum instrumento superius designato, constituisse et substituisse actores et procuratores ad faciendum et exercendum omnia et singula in ipso instrumento procuracionis et actorie expressa venerabiles Ffranciscum Marqueti, dominum domus de Palaciolo in Valle/125/sio situate, et Bertrandum Nicholai, mercatorem, cives Barchinone, et dictum Bartholomeum de Bonany ac me et duos ex nobis insolidum, ideo pro valida accione premissorum per dictum Bartholomeum de Bonany superius gestorum, que attempta forma dicti actorie et procuracionis instrumenti per ipsum solum fieri nequirent, certificatus ad plenum de dictis capitulis /126/ et eorum tenore, tanquam actor et procurator predictus, omnia et singula gesta superius per dictum Bartholomeum de Bonany laudo et approbo et eisdem expresse consentio et ad cautelam capitula ipsa et omnia in eis contenta, una cum eodem Bartholomeo, de novo firmo et nomine dictorum principalium nostrorum in quantum eos ac quemlibet ipsorum astringant, tenere et /127/ observare promitto sub bonorum suorum omnium ubique habitorum et habendorum obligacione, iurans eodem nomine in animas eorum per dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, corporaliter per me tacta, contra predicta vel eorum aliqua non facere vel venire aliqua racione seu causa.

Hec igitur omnia et singula supradicta nos omnes /128/ superius nominati supradictis nominibus facimus, paciscimur et promittimus ac iuramus in manu et posse notarii infrascripti, ut publice persone nomine omnium quorum interest et intererit et interesse poterit in futurum stipulantis, acceptantis et legitime recipientis, volentes quod de hiis fiant et tradantur tam dicte civitati Barchinone seu eius honorabilis Consiliariis suo /129/ nomine quam dicto honorabili Ffrancisco de Sanctoclemente, militi, seu eius procuratori per infrascriptum notarium tot quot petierint et habere voluerint publica instrumenta.

Acta fuerunt hec Cervarie, quoad firmas dictorum venerabilium Ffrancisci de Sanctoclemente, domicelli, ffili et procuratoris dicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, et Petri de Usallio ac Jacobi Logaya, sindicorum predictae /130/ civitatis Barchinone, octava die decembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo.

Sig(+)num Ffrancisci de Sanctoclemente, sig(++)-na Petri de Usallio et Jacobi Logaya predictorum, qui hec dictis nominibus firmamus, laudamus et iuramus, presentibus testibus venerabile et religioso fratre Ffrancisco Coltellerii, ordinis fratrum minorum, guardiano conventus dicti ordinis /131/ ville Cervarie; discretis Bernardo Dalmacii, bacallario in decretis, presbitero beneficiato in ecclesia Ilerdensi, Bartholomeo Exemeno, notario Barchinone, Raymundo Bonanati, Raymundo de Roqueta et Johanne Berengarii, calsinerio, ac Johanne Bru, habitatoribus dicte ville Cervarie.

Sig(+)num Petri Generii, legum doctoris, sig(+)num Bar/132/tholomei de Bonany, sig(+)num Petri Botallerii predictorum, qui hec iamdictis nominibus firmamus, laudamus et iuramus in villa seu loco de Fflix, duodecima die predicti mensis decembris, presentibus testibus, venerabili et religioso fratre Johanne de Usallio, comendatore de Vilell ordinis Sancti Johannis Jherosolimitani, et discretis Bartholomeo Exemeno, notario /133/ Barchinone, et Anthonio Laurencii, scriptore Barchinone. Sig(+)num Raymundi de Sanctoclemente, domicelli, sig(+)num Raymundeti de Sanctoclemente eius ffili, sig(+)num Ffrancisci de Sanctoclemente, ffili dicti honorabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, militis, sig(+)num Petri de Sanctoclemente, canonici et prepositi ecclesie Ilerdensis, sig(+)num /134/ Petri Ginerii, legum doctoris, predictorum, qui hec concedimus, firmamus et laudamus ac iuramus in civitate Ilerde, decima septima die proxime dicti mensis decembris, presentibus testibus venerabilibus Petro Çes Comes et Raymundo Çes Comes, domicellis, et dicto Bernardo Dalmacii, baccallario in decretis, presbitero beneficiato in dicta ecclesia Ilerdensi, /135/ discreto Petro de la Naja, presbitero beneficiato in monasterio Sancti Ilarii Ilerde, Johanne Buçoti, cive, et Anthonio Laurencii, scriptore Barchinone.

Sig(+++)na Simonis Gaseti et Petri de Villa, sig(+)num Petri Martini, sig(+)num Dominici Berengarii, ffili Arnaldi Berengarii, sig(+)num Arnaldi Ferrarii predictorum, qui hec preffatis no/136/minibus concedimus, firmamus et laudamus ac iuramus in dicta civitate Ilerde, dicta decima septima die decembris, presentibus testibus dictis venerabilis Petro Çes Comes et Raymundo Çes Comes, domicellis, Bernardo Dalmacii et Petro de la Naja, presbiteris, Johanne Buçoti, cive, et Anthonio Laurencii, scriptore Barchinone.

Sig(+)num Thome /137/ de Sanctoclemente, adulti, filii dicti venerabilis Raymundi de Sanctoclemente, domicelli, sig(+)num Thome de Sanctoclementi, adulti, filii dicti venerabilis Ffrancisci de Sanctoclemente, domicelli, predictorum, qui hec firmamus, laudamus et iuramus in castro de Ça Rocha vicarie Ilerde, decimanona die predicti mensis /138/ decembris, presentibus testibus discretis Jacobo Noguera, prebitero (sic), rectore eclesie beate Marie de Ça Rocha et Dominico Porta, presbitero beneficiato in ecclesia de Torresbeces Ilerdensis diocesis, ac dicto Anthonio Laurencii, scriptore Barchinone.

Sig(+)num Ffrancisci de Sanctoclemente, domicelli predicti, qui hec dicto nomine firmo et /139/ iuro in dicta civitate Ilerde, vicesima die preffati mensis decembris, presentibus testibus Philippo de Gualbis et dictis Johanne Buçoti, civibus, et Anthonio Laurencii, scriptore Barchinone.

Sig(+)num Simonis de Lauro, domicelli predicti, qui hec nomine predicto firmo et iuro in dicta civitate Barchinone, decima nona die ja/140/nuarii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo primo, presentibus testibus dictis Bartholomeo Exemeno, notario, et Anthonio Laurencii, scriptore, ac Salvatore Ça Vila, scriptore Barchinone.

/141/Sig(*signe*)num mei, Petri Solerii, auctoritate regia notarii publici Barchinone, qui vice et rogati venerabilis Gabrielis Canyelles, connotarii mei scribeque honorabilis Consilii dicte civitatis, tenentis scripturas notarie venerabilis Bonanati Egidii, quondam notarii et scribe eiusdem Consilii, facientes /142/ pro dicta civitate, ex legato sibi facto per venerabilem Bernardum de Speluncis, quondam connotarii conscribamque suum, qui ipsas scripturas tenebat ex legato sibi facto per dictum Bonanatum Egidii, hoc instrumentum repertum firmatum sub dicto kalendario in quodam manuali dicti Bonanati /143/ iuxta substanciam ipsius forme largomodo notavi et in mundum redigens sibi feci auctoritateque et licencia honorabilis Guillelmi de Sanctoclemente, militis, vicarii Barchinone, clausi XXVIII^a die ffebruarii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo/144/ quinto, cum suprapositis in lineis XIII^a ubi dicitur “dur solament”, et XXXI^a “en temps de la dita requesta per les dites universitats seria pagador de temps ladonchs sdevenidor, los quals XXXV^m sol. per quescun dels dits V anys o tant com de aquells” et XXXX^a /145/ “e encara ab^d tots sos creedors qui en lo poder de les dites VI persones” et in eadem linea ubi dicitur “in casu^e eviccionis” et XXXVII^a “dona”, et in LXXX “e de Tiviça” et LXXXII “stipulacions” et LXXXIII^a “e de un altre juriste elegidor per los dits creedors tant /146/ com ensemps o departidament fassen per ells”; et cum rasis et correctis in linea XXI^a, ubi continetur “puxe e hage la dita ciutat convertir”, et LXVIII^a “vuyt” et in LXX^a “vuyt” et in LXXVI^a, “que abatuts II ss. VI drs. barchns. qui pertanyen pagar a la dita /147/ ciutat en la penció del dit censal ja pagada per la festa de Nadal prop vinent per XII dies que ha del dit XII dia del present mes, que serà liurada la dita possessió tro a la dita festa de Nadal primer” et in LXXVII^a “sdevenidora LXVIII ss. IIII drs. barchns.” Et /148/ etiam constat de raso in prima linea presentis closure, ubi dicitur “qui vice”.

a. *Hem desenvolupat en català l'abreviatura llatina Barchna. sempre que surt al text. No incloem a les notes les indicacions d'afegits, interlineats ni esmenes perquè ja apareixen a l'escatocol.*- b. *Montecateno al pergami, per error.*- c. *En realitat és la línia 35.*- d. *A la línia 35, al lloc indicat, hi diu a.*- e. *A la línia 35, hi diu in causa eviccionis.*- f. *En realitat és la línia 93.*

